

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ETICKÁ DIMENZE TRESTU SMRTI

Autor práce: Hopianová Adéla
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: doc. PhDr. Ševčík Oldřich, CSc.

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Oldřichu Ševčíkovi, CSc.,
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH:

Úvod	4
1. Trest smrti v literatuře	6
1.1. Historie trestu smrti	6
1.2. Typy trestů smrti v historii	8
1.3. Trest smrti na území českého státu	9
1.4. Současnost trestu smrti	11
1.5. Akt trestu smrti	13
1.5.1. Popraviště	13
1.5.2. Katovské povolání	14
1.5.3. Poslední chvíle před popravou	16
2. Politické procesy	18
3. Trest smrti v USA	25
3.1. Rozdílné postoje	26
3.2. Používané typy trestů smrti v současnosti	27
3.3. Cely smrti	32
3.4. Justiční omyl	33
4. Argumenty pro trest smrti	35
4.1. Argument odstrašení	36
4.2. Argument pojistky	37
4.3. Argument odplaty	39
5. Eschatologie	41
6. Závěrečné shrnutí a interpretace argumentů a resumé	44
Seznam použité literatury	49
Seznam příloh	51
Přílohy	52
ABSTRAKT	71
ABSTRACT	72

Úvod

Téma trestu smrti se stává stále více aktuálním problémem, který by se neměl v dnešním demokratickém světě opomíjet. Pohled této práce směřuje ke zkoumání trestu smrti z etického hlediska. Tato práce je sepsaná pomocí *faktograficko-analytické metody*, shrnuje dosavadní přístupy k trestu smrti a zároveň je porovnává. Cílem této práce je porovnání všech zjištěných poznatků a hluboká reflexe nových poznatků z hlediska historického, sociologického a psychologického, a tím hlubší reflexe etického rozměru trestu smrti. Tato práce je rozčleněna na kapitoly, které nám přibližují pohled na trest smrti z různých perspektiv: Zejména z pohledu člověka v cele smrti, dále z hlediska významných autorů, kteří se zamýšlejí nad trestem smrti, potom z pohledu společnosti, která se snaží ubránit své členy, kteří dodržují psaná i nepsaná pravidla dané společnosti, proti členům, kteří tyto pravidla porušují.

První kapitola nahlíží do různorodé historie trestu smrti, tato kapitola ale není klíčová, chce jen nastínit minulost trestu smrti, protože i pohled do minulosti nám může pomoci při hledání správné cesty, co se týče trestu smrti v současnosti.

Ve druhé kapitole nahlédneme do tématu, který je bolestný zejména pro český národ. I dnes, půl století, které uplynulo od politických procesů, při kterých byli lidé nevině posíláni na smrt nejen z politických důvodů, ale i z důvodu justičního omylu, justiční vraždy.

Třetí kapitola se zaměřuje na USA a její rozmanitý postoj k trestu smrti. Spojené státy americké jsou zemí, kde je velká tradice liberalismu a přesto v některých amerických státech přetrvává tento nejvyšší trest. Jedním z možných důvodů je rozdílný historický vývoj oproti Evropě. Evropské státy jsou silně svázány se středověkem, který se pro současný postoj k trestu smrti stává výstrahou, jak by nemělo být zacházeno s lidským životem. USA toto historické srovnání nemají.

Ve čtvrté kapitole jsou nastíněny tři nejdůležitější argumenty, které podporují trest smrti. Argument odstrašení, který má své kořeny v dávné historii a který měl a má odradit od zločinů. Druhým argumentem je argument pojistky, který spočívá v ochraně společnosti před pachatelem, a chrání tak i potencionální oběti. Třetím nejmotivnějším argumentem je argument odplaty, který má velkou sílu ve společnosti, znamená, že se trestný čin odčiní odpovídajícím ekvivalentem.

V páté kapitole se věnujeme eschatologickému rozměru trestu smrti. Tato kapitola nastiňuje rozdílný pohled věřícího a ateisticky smýšlejícího člověka na smrt.

Poslední kapitola je klíčová, shrnuje poznatky z celé práce a poukazuje na jednotlivé body, které je nutno vzít do úvahy, pokud se chceme rozhodnout, zda je etické trestat člověka absolutním trestem či nikoli.

1. Trest smrti v literatuře

1.1. Historie trestu smrti

„Až poznáme, jak a za jakých podmínek se popravovalo kdysi a jak je tomu dnes, budeme schopni posoudit, jakého pokroku doznal lidský duch.“¹ V této myšlence můžeme najít samou podstatu zkoumání historického vývoje trestu smrti.

Člověk žijící v dnešní době v některé z demokratických zemích, které odmítají trest smrti, může mít pocit, že trest smrti je otázkou dávné minulosti, že barbarské způsoby poprav jsou ta tam. Avšak opak je pravdou. „Mnohé národy oficiálně trest smrti zrušily, mnoho lidí se domnívá, a to převážně Evropanů, že trest smrti coby nejvyšší trest patří již k minulosti, nebo že je to jedna ze skutečností, které jsou odsouzeny k zániku.“² Statistiky nám ale ukazují opak. „Zhruba šest lidí denně je ve světě na základě řádného rozsudku popraveno. Jak statistiky uvádějí, počet uskutečněných poprav se za posledních patnáct let zdvojnásobil.“³

Když se podíváme do minulosti trestu smrti, spatříme krutost v nejrůznějších podobách, můžeme proto říci, že tato historie je něco, na co lidstvo nemůže být hrdé. Člověk se zpravidla pokládá za něco více než zvířecí tvor, cítí se být na vrcholu jakési evoluce života. Avšak minulost nám ukazuje, že právě člověk se dokáže často chovat krutěji než zvíře, dokáže vymýšlet ty nejrůznější metody, jak ubližovat a jak trestat.

Trest smrti má v minulosti i současnosti mnoho podob a mnoho různých příčin. „Trest smrti se řídí politickými, náboženskými, finančními a jinými úvahami i zvyklostmi, ale v celé historii je pro něj příznačné neustálé hledání, ba možno říci pátrání po co nejstrašnějších, nejodpudivějších a nejkrutějších postupech, jaké si lidská představitost dokáže vybavit. Cíl je jediný: exemplárnost trestu, jehož smyslem je odstrašit každého, kdo by chtěl přestoupit přijatá pravidla a ustálený řád. Člověk využíval všech znalostí a inteligence, aby umění zabíjet povýšil na nejvyšší možný stupeň.“⁴

¹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 14-15

² CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 7

³ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 7

⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 14

Absolutní trest je starý jako lidstvo samo. Podle L. Lyonse byl poprvé uzákoněn v babylonském Chamurabiho zákoníku již v 18. století př. n. l. Zde můžeme vidět, že vždy vznikala snaha o ochranu společnosti před lidmi, kteří porušovali základní mravní normy. Samozřejmě v minulosti se více než dnes projevoval problém osobní msty a justičních omylů, které dnes můžeme pomocí moderních metod vyšetřování omezit či dokonce odstranit. V historii trestu smrti můžeme považovat za jedno z nejvýznamnějších období středověk, kdy popravy sloužily na jedné straně jako odstrašující akt a na straně druhé jako jistý druh zajímavé podívané. Již od středověku se stala důležitým aspektem ve společnosti státní moc a v neposlední řadě církev. „Po dlouhou dobu panoval názor, že církevní i státní autorita je bezprostředně legitimována Boží milostí, takže i moc disponovat lidským životem se přenáší z Boží autority na autoritu státu a církve.“⁵ Ve středověku byla víra ve všech podobách velmi silná, proto církevní moc stála na předním místě v postavení ve státě. Hlavní slovo ale měla státní moc, církev pouze předkládala občany, kteří se provinili proti Bibli, stát pak rozhodl o jejich osudu. Jedním z příkladů, kdy církev předkládala občany za nedodržování Bible, může být upalování za čarodějnictví. L. Lyons ve své knize uvádí: „Trvalo dlouho, než rozum vytlačil víru – v Anglii byla poslední čarodějnice upálena v roce 1684; v Německu to bylo téměř o sto let později.“ Pro některé obyčejné občany se udávání lidí za čarodějnictví stalo velmi výnosným obchodem. Nejlepším příkladem může být příklad ze 17. století. „Angličan Matthew Hopkins, samozvaný vyhledavatel čarodějnic, zahájil svou známou kariéru roku 1644 v Manningtree v Essexu. Hopkins, motivovaný odměnou 20 šilinků za každou čarodějnici, kterou vydá na smrt, neměl při svém pátrání žádné zábrany a za pouhých 14 měsíců dopadl ve východních hrabstvích 400 čarodějnic.“⁶ Tento případ jasně ukazuje, že v minulosti bylo možné cokoli a nikdo nebyl v bezpečí před trestem smrti. Ten byl opravdu součástí života každého. Čarodějnictví je i dnes diskutovaným tématem, vyskytuje se jak v knihách, tak i ve filmu.

Velmi významnou etapou v historii trestu smrti je období osvícenství. „Ve vyspělých evropských státech přineslo v zacházení s odsouzenými velké změny osvícenství. Významným krokem na cestě k odstranění trestu smrti bylo dílo italského filosofa a profesora Caesara Beccarii (1738-1794) O zločinech a trestech. Beccaria v něm zavrhl trest smrti, který podle něho není nutný, ani dosti odstrašující, a navrhl jej

⁵ VIRT, G. *Žít až do konce*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 64

⁶ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 162

nahradit doživotním otroctvím. “⁷ G. Virt ve své knize uvádí, „že kritika absolutního trestu v osvícenství hlavně poukazovala na to, že nikdo nemá právo zabít sám sebe, a proto nemůže delegovat toto právo na stát.“⁸ Ani stát tady nemůže mít takové právo. Autorita státu nepochází přímo od Boha, nýbrž ze společenské smlouvy.“ Hlavní změnou, která nastala, byla hlavně podoba trestu. „Musí se trestat jinak: zrušit fyzickou konfrontaci vládce s odsouzeným; rozplést tento boj těla na tělo, jenž se odvíjel mezi pomstou vladaře a uspokojovaným hněvem davu prostřednictvím popravovaného a kata. Velice rychle se veřejná poprava stává nepřijatelnou. “⁹ Zásadní zlom tedy spočívá ve snaze napravit zločince a vrátit ho zpět do společnosti.

Ať se jedná o kteroukoli etapu v historii, vždy byl a v některých případech i nadále bude trest smrti spojován s náboženským poselstvím nebo státní svrchovaností. Nejdůležitější je, abychom se v dnešním moderním světě dokázali poučit z minulosti a trest smrti nevykonávali, pokud by tento trest byl spojen s vlivem politickým či náboženským.

1.2. Typy trestů smrti v historii

V celé historii trestu smrti můžeme vidět nejrozmanitější způsoby poprav, které nás překvapují svou nesmyslnou krutostí, vždyť který člověk mohl vymyslet stahování z kůže či nabodávání na kůl? Lidstvo si prošlo v tomto ohledu neskutečnou bezcitností a hrůzou. Některé typy poprav zná určitě každý, a to s ohledem na významnost v historii. Příkladem může být ukřižování Ježíše Krista. „Ukřižování Krista, jak je popisované v Bibli, odpovídá historickým zprávám. “¹⁰ Ukřižování bylo vždy považováno za smrt, která byla potupou pro člověka. Čili i v Bibli můžeme najít krutost trestu smrti. Právě na tomto příkladu vidíme, jak bylo zacházeno s lidmi, jak malou cenu měl lidský život a jak snadné bylo zneužít své postavení a moc, abychom sprovodili nepohodlného člověka ze světa. Nelze srovnávat trest smrti ve středověku s trestem smrti v dnešní době ve vyspělé zemi, protože dnes je brán velký ohled na důstojnost a humánnost člověka. V současné době se používají typy poprav, které se považují za nejméně bolestivé, příkladem může být vzrůstající počet poprav smrticí

⁷ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s.14

⁸ VIRT, G. *Žít až do konce*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 64

⁹ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. Praha: Dauphin, 2000, s. 119

¹⁰ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 162

injekcí. Ohledy jsou také brány na poslední přání odsouzeného ohledně posledního jídla, oblečení, návštěvy kněze a popravy. Každý odsouzený v USA si může zvolit, jaké má být jeho poslední jídlo a zpravidla si na popravu může obléct své oblečení, podle přání odsouzeného se mohou popravy účastnit jeho nejbližší. V neposlední řadě má odsouzený právo na návštěvu kněze, aby se mohl vyzpovídat a dostat poslední pomazání. Samozřejmě je pravdou, že i dnes odsouzený člověk trpí, zatím nebyl vynalezen způsob popravy, který by byl bezbolestný (viz kapitola 3.2. Používané typy trestů smrti v současnosti) .

1.3. Trest smrti na území českého státu

Ani historie českého státu se neobešla bez dramatického vývoje trestu smrti. „Na historickém území českého státu, tak jako i v jiných evropských zemích, patřil trest smrti od nepaměti k poměrně běžně používaným prostředkům trestního práva. “¹¹ Na našem území stejně jako jinde umíraly na popravišti tisíce lidí. Avšak jednou malou výjimkou byl postoj Josefa II., který měl na svou dobu pokrokové názory. „Z pohledu neustálého zápasu o trest smrti, jeho zrušení či znovuoobjevení je velmi zajímavý fakt, že ke zrušení hrdelního trestu přistoupil v rámci svých širokých reforem už vzdělaný císař Josef II. roku 1788, což bylo i v rámci pokrokové Evropy činem nevídaným. “¹² „Když v roce 1795 Josef II. zemřel, byl hrdelní trest znovu zaveden, a to za velezradu nebo pokus o ni. “¹³

Další významnou etapou byl vznik samostatného Československa, který s sebou nepřinesl zrušení trestu smrti, ale jak uvádí Budinský¹⁴, jeho používání bylo sníženo na minimum, což bylo hlavně zásluhou prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Masaryk byl vždy odpůrcem trestu smrti a čelil určitému nátlaku. „Vzhledem ke svým povinnostem hlavy státu byl Masaryk pod tlakem veřejného mínění nucen podepsat několik rozsudků smrti, přestože stále zůstával jeho odpůrcem. Později vyjádřil své pocity takto: „A když jsem to musel udělat poprvé, načrtl jsem psaní adresované odsouzenému k smrti provazem, abych mu to vysvětlil. Ale upustilo se od

¹¹ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 15

¹² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 196

¹³ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 99

¹⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 196

toho. V jednom případě mně odsouzený sám od sebe vzkázal, že se na mne nehněvá. Ten trestající spravedlnost pochopil. “¹⁵

Za celou dobu meziválečného Československa bylo popraveno pouhých 15 zločinců. Situace se ale zásadně změnila, období po 15. březnu 1939 s prvorepublikovou érou masarykovského humanismu ostře kontrastovalo. „V průběhu druhé světové války začalo být zřejmé, že kapacita katoven na území <Tisícileté říše> potřebám nacistické justice zdaleka nestačí. Nacisté měli problémy s převážením českých vlastenců odsouzených k smrti k exekucím na území tehdejšího Německa. Sekyrárna v Drážďanech, která byla nejbližší, již ke stínání stále narůstajícího počtu odsouzených nepostačovala a doprava do Berlína, Vídně a Mnichova celý proces prodražovala a zdržovala. Proto nacistické ministerstvo spravedlnosti rozhodlo o zřízení sekyrárny v Praze na Pankráci.“¹⁶ Pankrácká věznice smutně proslula, v tzv. sekyrárně se popravovalo gilotinou. I z fotografií pankrácké gilotiny (viz příloha I) lze vyčíst nepříjemnou atmosféru, která tam dodnes panuje. Pro tolik lidí se pohled na gilotinu stal tím posledním, co v životě spatřili. Provoz této gilotiny započal 5. dubna roku 1943, katem se stal Alois Weiss. Hned první den bylo popraveno pět obětí. Postupně se počet obětí za dobu okupace vyšplhal až na konečný počet 1079 . Poslední oběť byla popravena 26. dubna 1945. Poté byla sekyra na rozkaz rozebrána a v noci 30. dubna 1945 byla svržena z Karlova mostu do Vltavy, ale hned po osvobození byla vyzvednuta. Poté následovalo stíhání nacistických zločinců, kteří se dopustili zločinů proti lidskosti. V období od května do 31. prosince 1948 bylo v Československu odsouzeno více než 33 000 osob, z toho více než 730 osob bylo odsouzeno k trestu smrti. Ani po tomto období nenastalo klidné období, co se týče trestu smrti.¹⁷

Další smutnou kapitolou se pro český stát staly politické procesy v 50. letech 20. století. V tomto období se opět oživila funkce pankrácké věznice, kde bylo ukončeno mnoho lidských životů. Již se nepoužívalo jen gilotiny, ale i popravčího prkna. Ale gilotina byla rychlejší formou popravky, horší variantou byla právě poprava oběšením na popravčím prkně (viz příloha II). „V pankrácké věznici se popravovalo oficiálně, ale

¹⁵ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 16

¹⁶ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 17

¹⁷ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 17-18

i jinak. Ve sklepě pod nemocnicí v cele zvané „Sklad léků“ byli např. lidé usmrcováni na zvláštním stole tak, že jim byl zlomen vaz. Řada z nich byla po letech rehabilitována.“¹⁸ Je jen stěží uvěřitelné, jak se zacházelo s lidmi ještě ve 20. století.

Teprve před devatenácti lety byl zrušen trest smrti v naší republice. Poslední poprava v Čechách proběhla 2. února 1989, kdy byl v pankrácké věznici pověšen pětinasobný vrah Vladimír Lulek z Hradce Králové. Tento čtyřiatřicetiletý pětkrát soudně trestaný muž zavraždil svou těhotnou manželku a čtyři dcery. Posledním popraveným v Bratislavě před zrušením trestu smrti byl Štefan Svitek dne 8. června 1989. Svitek zavraždil svou těhotnou manželku a dvě dcery. Zavražděním jeho běsnění neskončilo, manželku dokonce rozřezal. Ladislav Chmel ve své knize uvádí výňatek z protokolu, v němž znalci uvádějí: „Jde o výrazně agresivní a psychopatickou osobu s těžkými poruchami emotivity se sexuálními úchytkami sadomasochismu, závislou na alkoholu, práškách, což jeho agresivitu stupňovalo. Znalci dále došli k závěru, že při manipulaci s mrtvými těly Štefan Svitek prožívá sexuální ukojení, hrozí tak možnost recidivy a není možné jakýmkoli lékařskými metodami tuto úchytku vyléčit. Z tohoto důvodu – v zájmu ochrany společnosti – jediným řešením je absolutní trest“.¹⁹ Právě tento případ ukazuje, že některé jedince nelze napravit. Rok po poslední popravě byl zákonem č. 175/1990 Sb. trest smrti zrušen. Jako výjimečného se užívá trestu odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti let a trestu odnětí svobody na doživotí.²⁰

1.4. Současnost trestu smrti

Dnešní svět, a to zejména tendence Evropské unie k odstranění trestu smrti. Nejlepším příkladem je část Listiny základních práv unie, která jasně říká „Nikdo nesmí být odsouzen k trestu smrti ani popraven“.²¹ Každá země, která vstupuje do Evropské unie, musí přistoupit na odstranění trestu smrti ze svého trestního řádu, jinak by porušovala základní zásadu EU a nestala by se členskou zemí. „Všude, kde došlo ke zrušení trestu smrti v rámci tohoto evropského společenství, které z toho činí vstupní podmínku, bylo totiž zapotřebí určitého mezinárodního tlaku. Bylo třeba omezit svrchovanost; dokonce i tam, kde mělo zrušení náležitou parlamentární podobu a podle

¹⁸ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 373

¹⁹ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 168

²⁰ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004, s. 168-170

²¹ *Evropská ústava: návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu*. Ostrava: Jiří Motloch-Sagit, 2005, s. 22

všeho zdání bylo národním, vnitřním, spontánním, svrchovaným rozhodnutím, jako tomu bylo ve Francii.²² Dalším, kdo bojuje za odstranění trestu smrti, je bezesporu Amnesty International. „Podle Amnesty International bylo v roce 2001 v 31 zemích popraveno nejméně 3 048 vězňů a nejméně 5 265 osob v 68 zemích bylo odsouzeno k smrti. V těchto číslech jsou obsaženy pouze ověřené případy; skutečná čísla jsou určitě vyšší. V roce 2001 se 90 procent všech známých poprav konalo v Číně, v Íránu, v Saudské Arábii a ve Spojených státech amerických.“²³

V současném světě převažují státy, v nichž byl trest smrti zrušen, nebo není v praxi prováděn. V příloze III se nachází přehled všech zemí, které trest smrti zrušily, i zemí, které jej stále používají.²⁴

I přes to, že 21. století bychom mohli považovat za období, kdy pokračuje snaha o co největší humánnost, o úctu k lidskému životu, přesto není konec krutému způsobu poprav. Jak se píše v Budinského²⁵ knize, mezi používané typy poprav současnosti patří poprava zastřelením, oběšením, elektrickým křeslem, plynovou komorou, smrtící injekcí a dokonce i ukamenováním a setnutím hlavy.

Téma trestu smrti se objevuje ve všech možných podobách. Různé ankety se snaží zjistit stávající postoj k této problematice. Příkladem jsou různé ankety na internetu na téma: „Jste pro obnovení trest smrti?“ Jedna anketa na toto téma je v příloze IV. Na této anketě můžeme vidět, jak může článek o trestu smrti rozpoutat vášnivou diskuzi a jak moc ovlivňuje názory lidí. Je tedy vždy otázkou, do jaké míry jsou tyto ankety a jim podobné výzkumy objektivní. Na člověka každý den působí mnoho vlivů. Co se tohoto tématu týká, téměř každý den můžeme v televizních zprávách, v denním tisku sledovat různé případy. Ať jsou to justiční omyly, které se vyplavily na povrch, či případy násilných vražd a případy sériových vrahů. Nejen tyto vlivy na nás působí, velký vliv na postoj každého jedince má určitě náboženství, prostředí, ve kterém člověk žije, a někdy možná i vzdělanost v této problematice. Takovým srovnáním postoje k trestu smrti může být postoj člověka, který silně prožíval politické procesy v 50. letech, a dnešního mladého člověka. Zcela jistě člověk, který měl blízko k justičním vraždám v 50. letech, bude proti trestu smrti. Základním důvodem zde jistě bude fakt, že v této etapě naší

²² DERRIDA, J. ROUDINESCO, É. *Co přinese zítřek?* Praha: Karolinum, 2003, s. 210

²³ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 177

²⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 375

²⁵ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 192-194

historie vládnoucí strana sáhla po trestu smrti, a bojovala tak proti odporu, zemřelo tam mnoho nevinných lidí. Naproti tomu dnešní mladý člověk, který vidí každý den, ať už v novinách či v televizi, případy násilných vražd, by spíše volil variantu pro trest smrti. Tady můžeme vidět, že tedy ankety a výzkumy mohou být do takové míry ovlivněné současnou situací, že se stávají nevěrohodnými. Zda být pro trest smrti či proti němu, na to není návod, každý člověk má jiný názor a spravedlnost vidí v různých podobách.

1.5. Akt trestu smrti

Není snadné stanout tváří v tvář smrti, o to musí být těžší vědět, kdy a jak člověk zemře. Asi nikdo z nás si nedokáže představit, co musela prožívat například Milada Horáková, když odpočítávala hodiny a minuty do začátku své popravě, o to horší samozřejmě na tomto případě je, že zemřela s vědomím, že jediné, čím se provinila, bylo to, že do poslední chvíle hájila své názory a pohled na svět. Součástí posledních chvil popravě je bezesporu kat a popraviště, proto následující podkapitoly budou pojednávat nejen o posledních chvílích odsouzení, ale i o povolání kata a o popravišti.

1.5.1. Popraviště

Popraviště je místo opředené mnoha příběhy, vždy vzbuzovalo mnoho emocí. Ve středověku bylo místem, kam se lidé chodili nadšeně dívat na krvavé popravě, dnes je spíše místem, kde se střetávají dva rozdílné postoje k trestu smrti.

„Místo popravě bylo od pradávna obestřeno zvláštním příděchem smrti. Někteří ho považovali za prokleté, jiní ho spojovali s rejdy nečistých sil. Na druhé straně bylo symbolem právní moci toho, kdo popraviště zřídil a využíval.“²⁶

Veřejné popravě jsou staré jako lidstvo samo, vždy měly být jakousi výstrahou pro lid, vždy ukazovaly sílu panovníka. Lidé byli tímto způsobem formováni a nuceni k poslušnosti. Místo popravě bylo nejen jakýmsi zdviženým prstem, ale i místem, kde se lidé scházeli a bavili se. To, co ve středověku považovali za zábavu, samozřejmě my dnes vidíme jako krvavá jatka, která vidáme jen v hororových filmech. Vzhled a umístění popraviště se samozřejmě staletími měnilo. Ve starověku se například

²⁶ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 50

popravy odbyvaly přímo ve městech. „Na tuto tradici navázal zvyk českých středověkých měst vykonávat na rynku určitý druh poprav, především mečem. Některá bohatá města pro tento účel stavěla zvláštní pódia. Druhým prostorem, kde se často popravovalo, byla vybraná místa před městskými hradbami.“²⁷ Asi si těžko někdo z nás dokáže představit pohled na příjezdovou cestu do města, která byla ve středověku často lemována šibenicemi a koly na lámání těla. A že tento pohled musel být strašný, protože na šibenicích viseli lidé i do úplného rozkladu. „Pohled na šibenici nebyl nijak lákavý, oběšenci na ní viseli pro výstrahu velice dlouho, obvykle několik let. Proto bývalo zvykem věšet pouze muže, ženy jen výjimečně, neboť se nepovažovalo za cudné, aby se ženské tělo na šibenici pomalu rozpadalo.“²⁸

Veřejné popravy nejsou tak dávnou minulostí, jak by se mohlo zdát, příkladem může být Francie. „Ve Francii se veřejné popravy konaly ještě ve dvacátém století. 25. února 1922 byl před davem ve Versailles popravený gilotinou mnohonásobný vrah Henri Landru, známý jako „Modrovous“.“²⁹

1.5.2. Katovské povolání

„K nejbezcitnějším lidem patřil vždy a v každé společnosti kat. To, že zabíjel, byť ve jménu práva a pro ochranu druhých, stavělo mezi něj a ostatní nepřekonatelnou hradbu předsudků.“³⁰ V různých dobách a v různých oblastech byla touha vykonávat toto povolání různá. Někdy bylo toto povolání jen povinné a nikdo se katem stát nechtěl, naopak jindy to bylo velmi výnosné řemeslo a byl o něj zájem. Příkladem odporu vykonávat toto povolání může být Řecko. „Ve starověkém Řecku by bylo vykonání poprav takovou potupou, že se k němu nikdy a za žádných okolností svobodný Řek nedal pohnout. Proto museli popravovat otroci.“³¹ Často se v historii poprav stávalo, že byl nedostatek katů. Proto přišla na řadu nedobrovolnost.

Katovské povolání jako by bylo vždy na okraji společnosti a není divu, zatím co jiní pěstovali zemědělské plodiny či vyráběli keramické džbánky, kat bez ohledu na své přesvědčení mučil a popravoval své spoluobčany, a to mnohdy i těmi nejkrvavějšími

²⁷ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 50

²⁸ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 56

²⁹ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 171

³⁰ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 62

³¹ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 62

způsoby. I dnes musíme pochopit, že takového člověka každá společnost musí brát jako bezcitného člověka.

Často se samozřejmě katovské povolání dědilo z generace na generaci, z otce na syna. A to z jednoho prostého důvodu. „Děti katů těžko mohly najít jiné uplatnění než otcovo řemeslo. Naprosto nepřicházelo v úvahu, aby je řemeslník přijal do učení, v žádném městě jim neumožnili zakoupit se jako měšťané a věnovat se obchodu nebo jiné počestné obživě, obdobný problém byl i se zakoupením se na venkově.“³²

Katovské řemeslo, ač bylo lidmi považováno za opovržením hodné, mnohdy bylo velmi výnosné. Samozřejmě nejvýnosnější bylo ve větších městech, kde byl velký počet obyvatel, a tudíž i více poprav. Kat dostával peníze nejen za samotné popravy, ale také za mučení a v neposlední řadě také za odstranění a úklid těl. Nebyla to ale jen těla popravených, ale i všech mršin zvířat. Někdy si kat mohl přivydělat například prodejem kůží uhynulých zvířat řemeslníkům. Samozřejmě bylo i mnoho nečestných způsobů, jak si kat přivydělával. Další povinností kata bylo také pohřbívání sebevrahů a co je velmi zvláštní, mohl si přivlastnit něco z majetku sebevrahů. Kat mohl mít ještě další příjem a ten plynul od pověřčivých lidí, kteří si od něj kupovali například kusy oprátky a další předměty. Podle těchto pověřčivých lidí tyto předměty měly zvláštní moc, přivolávaly ztracenou lásku či přinášely štěstí v různých oblastech života. Ale mezi nejzajímavější přivýdělek bezesporu patří léčení, a to například léčení bolavých zubů, napravování zlomenin či podávání různých hojivých mastí.³³

Nejen samotný kat byl brán za bezcitného člověka, celá jeho rodina žila na okraji společnosti. Děti nikdo nechtěl vzít do učení, katova žena zase byla považována za člověka zcela bez práv. Proto jí ani nezbyvalo nic jiného, než být po boku svého manžela a pomáhat mu při plnění jeho povinností. Rodina kata žila v tzv. katovně, ta často stávala mimo městské hradby. Katovna zpravidla patřila do vlastnictví kata, když odešel ze své funkce byla předána novému katu společně s úřadem. Samozřejmě ani rodina kata v době silně poznamenané vírou nezůstala mimo, navštěvovala bohoslužby jako všichni ostatní, ale byla jim vymezena určitá část kostela, i zde můžeme vidět, že kat byl vždy oddělován od zbytku společnosti.³⁴

³² VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 62

³³ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 63-65

³⁴ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 66-67

Dnešní doba je v tomto jiná, lidé, kteří popravu provádějí, už nemají tak špatné postavení jako kat ve středověku či starověku. Samozřejmě i dnes je na ně negativně poukazováno, ale již nemusí bydlet mimo společnost. Martin Waller ve své knize popisuje osoby, které provádějí popravu na elektrickém křesle. „Ti muži pracovali jako roboti, mlčky, bez projevu soucitu, lítosti, soustrastné účasti, opovržení, záště, zvrácené radosti, zadostiučinění. Jejich pohledy byly prázdné a ruce secvičené ve všem, co dělaly.“³⁵ Možná právě toto poukazuje na to, že takový člověk musí být velmi silná osobnost, aby všechnu tu hrůzu unesla a neprojevila žádné osobní pocity.

V časopisu Reflex vyšel 12. února 2009 velmi zajímavý článek týkající se trestu smrti. V tomto článku se objevil i rozhovor převzatý od novináře Stanislava Motla. Toto interview probíhalo písemně a dotazovaný se účastnil poprav v Československu. Dotazovaný uvedl, že popravu, u které byl přítomen, se týkaly osob odsouzených vesměs za kriminální trestné činy – za vícenásobné vraždy. Tento dotazník (viz příloha IV) by neměl být opomenut, může nám nastínit, že i lidé, kteří se účastnili poprav vrahů v ČSR, žijí život stejný jako ostatní.

1.5.3. Poslední chvíle před popravou

Z pohledu času měl vždy odsouzenec alespoň nějaká i když mnohdy skoro žádná práva. Ať už to bylo rozloučení s nejbližšími, poslední jídlo či v některých případech ošacení. Na českém území v 16. století nastala malá změna, co se odsouzenec týče. „Odsouzenec kráčející na smrt si obvykle oblékal své nejlepší šaty, pokud byl zámožný. Někdy nechávala městská rada šít pro chudé zvláštní šat na poslední cestu.“³⁶ V tomto období stejně jako i dnes dostával odsouzený své poslední jídlo, zvláštností této doby je ochutnávka jídla před podáním odsouzenému. Často se totiž stávalo, že jídlo bylo otrávené. Ale neznamená to, že by otravu chtěl provést nějaký nepřítel odsouzeného, ba naopak. Sám odsouzený se mohl chtít otravou vyhnout potupné a hrozné smrti. Také nebylo výjimkou, že odsouzenec krácel na smrt namol opilý. Cestou na popraviště doprovázel odsouzeného hlas zvonu tzv. umíráčku.³⁷

³⁵ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 381-382

³⁶ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 51

³⁷ VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. Praha: Svoboda, 1993, s. 51-52

Dnes již poprava odsouzeného ve vyspělých zemích samozřejmě není takovou společenskou událostí jako v historii. Je dobré zaměřit se na popravy u nás, mnoho knih popisuje průběh poprav ve 20. stol. v Pankrácké věznici. Mnohdy z toho jde až mráz po zádech.

Každý den v Pankrácké věznici po roce 1943 měl podobný scénář, každá poprava pevně stanovený řád. Co bylo pro odsouzené velmi kruté, bylo to, že předem neznali, kdy budou popraveni, každé ráno se tak probouzeli s obavou a museli prožívat neskutečná muka. Každé ráno probíhalo stejně, v půl deváté přijel státní zástupce a přečetl seznam se jmény lidí, kteří budou ten den popraveni. Poté vrchní dozorce šel pro jmenované odsouzené a předvedl je před státního zástupce, ten jim přečetl ustálenou formuli, v níž je informuje, že budou popraveni. Hodinu před popravou se každý musel svléci, ženy do spodního prádla a muži do kalhot. Navíc po příchodu kata, který byl vždy doprovázen svými pomocníky, byly ženám ustřiženy dlouhé vlasy. V přesně stanovený čas byl odsouzený předveden před státního návladního, soudní radu, lékaře a zapisovatele. Státní návladní přečetl jméno a čekalo se na souhlas odsouzeného, poté mu byly zavázané oči a byl odveden do druhé místnosti ke gilotině. Celkem se používalo třech místností. První, jak bylo již výše řečeno, byla používána jako přípravná, součástí druhé místnosti byla gilotina a ve třetí se ukládala těla popravených. Po příchodu odsouzeného do druhé místnosti nastala práce pomocníků kata, kteří vzali odsouzence, nadzvedli ho, položili na lavici a jeden ho shora přidržoval. Poté následovalo to nejhorší - pokyn katovi. Těžká čepel se rychlostí blesku blížila ke krku odsouzeného. Hmotnost sekyry na Pankráci byla něco okolo 80 kg, proto se při každé popravě otřásla celá budova, i lidé v okolí, tak mohli slyšet podle ran sekyry, kolik bylo popravených za den. Tímto ale celý proces neskončil, jen pouhým odhrnutím závěsu se zúčastnění přesvědčili, že poprava byla vykonána, poté pacholci dali ještě krvácející tělo do neohoblované truhly a odnesli jej do třetí místnosti. Poté následovalo jen spláchnutí krve a mohla se konat další poprava. Tato zvěrstva trvala až do konce 2. světové války, kdy Němci prohráli. Za každou cenu se snažili zamaskovat stopy. Za toto období v Pankrácké věznici zemřelo přes tisíc lidí.³⁸ Popravení v těchto případech ztratili veškerá práva, lidskou důstojnost a spravedlnost. V současné době jsou snahy v zemích USA, kde je stále povolen trest smrti, o to, aby celá poprava byla co možná nejvíce důstojná. Předtím než dojde k popravě, odsouzenému vykonavatel řekne:

³⁸ CHMEL, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, s. 102-103

„Nechť je všemohoucí Bůh milostivý k vaší duši.“³⁹ Myslím, že v případech sériových vrahů je tato formulace na místě.

Co tedy člověk v posledních chvílích života prožívá? To samozřejmě můžeme jen tušit, ale jedno je jisté. Pokud je člověk odsouzen k trestu smrti a je nevinný, určitě musí prožívat větší bezmoc, musí si říkat: „Co je to za společnost, když tuhle nespravedlnost dovolí?“ Myslím si, že není na světě člověka, který se nebojí smrti, o to zřejmě musí být těžší, když předem víte, jakou smrtí zemřete.

2. Politické procesy

Jednou z nejsmutnějších kapitol u nás jsou politické procesy, které následovaly po nástupu komunistické moci v únoru 1948. Pro podporu a vzrůstající vliv komunismu sáhli představitelé po těch nejtěžších zbraních, a na smrt tak posílali své politické protivníky. Zejména se tak dělo pro zastrašení společnosti a k upevnění komunistické moci.

„Největší množství poprav u nás v období po komunistickém puči v únoru 1948 bylo provedeno v letech 1949 až 1953, kdy bylo popraveno více než 250 odsouzených, z toho téměř 90 % z politických důvodů.“⁴⁰

Politické procesy nebyly jen tak nějaké procesy, byly to procesy založené na nátlaku, tvrdých výsleších, při kterých i ty nejsilnější osoby podléhaly, manipulaci a samozřejmě strachu.

Abychom pochopili, čím byly politické procesy, musíme se zaměřit na skutečné lidské příběhy. Tři lidé, každý měl jiný život a přesto je něco spojovalo, něco velmi tragického, a to byla jejich tragická smrt rukou komunismu. Nejde nezmínit silnou ženu, která do poslední chvíle hájila své myšlenky a ani na chvíli nezaváhala a držela se svého politického přesvědčení, a to na úkor své rodiny a svého života. Samozřejmě, není to nikdo jiný než Milada Horáková. Druhým člověkem, o kterém bych se ráda zmínila, je generál Heliodor Píka. A nakonec muž, který byl předním komunistou, který hájil komunistickou ideu tvrdým způsobem. A právě on byl pomocí vykonstruovaného

³⁹ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 383

⁴⁰ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 26

procesu poražen zbraní, kterou sám používal, a byl odsouzen k trestu smrti, ano zapříisáhlý komunista Rudolf Slánský.

Milada Horáková, žena, která se zapsala do české historie, významná politička a v neposlední řadě matka a manželka, si prožila asi to nejtěžší, co člověk může prožít, a přesto si zachovala svou důstojnost až do konce. Milada Horáková to v životě opravdu neměla lehké a právě to ji zřejmě natolik posílilo, že se projevila jako velmi silný člověk, dokonce v leccčem překonala muže. „Dvakrát čelila trestu smrti. Před nacistickým soudem se hájila sama a místo popravky dostala „jen“ osm let. To čeští komunisté byli daleko krutější a odsoudili ji k smrti.“⁴¹ Za tuto ženu se postavil celý svět, dokonce i Albert Einstein, který ve svém dopise Gottwaldovi žádá o milost Horákové. Ale to bylo samozřejmě předem ztracené, její proces můžeme nazvat za monstrproces, který byl předem připraven sovětskými soudruhy. Tento proces s Miladou Horákovou a spol. byl prvním velkým procesem, na němž se velkou měrou podíleli sovětské poradci v Bezpečnosti. Tito poradci se dokonce účastnili výsledků a jejich rukopis je zřejmý v celé konstrukci procesu. Bylo použito mnoho intrik, tvrdých výsledků a maximálního nátlaku, kterému téměř každý podlehl a dělal to, co se mu řeklo. Celý proces měl předem připravený scénář, každý svědek měl jasně dané odpovědi a v případě, že by řekl něco jiného, byl proces přerušen vypnutím mikrofону.⁴²

Milada Horáková se do posledních chvil snažila zachovat svou důstojnost, večer před popravou jí dovolili poslední setkání s její sestrou, jejím manželem a dcerou Janou. Svého otce nechtěla tímto setkáním zatížit, protože byl starý a mělo by na něj špatný vliv. Jen těžko si představit, jak těžké pro Miladu muselo být rozloučit se, naposledy vidět svou dceru a vědět, že spousta slov zůstane nevyřčených. Dokonce jí ani nedovolili ji políbit a obejmout, to musí být pro matku v její situaci zřejmě to nejtěžší. Přesto se snažila se svou dcerou ústně rozloučit. „Jano, já tě stejně objímám a mám tě moc ráda.“ Ale co jí dodalo sil do posledních hodin jejího života byla zpráva, že její sestra Věra je těhotná, to posílilo její vědomí, že její život bude vyměněn za život dítěte. Jako by se znovu viděla na světě. Ve svých dopisech se určitě snažila podpořit svou rodinu, aby se tolik netrápili její ztrátou, i když to samozřejmě v danou situaci je zbytečné. Své dopisy (viz příloha VI) psala tři hodiny před svou popravou, při jejich

⁴¹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 59

⁴² KAPLAN, K. *Největší politický proces*. Brno: DOPLNĚK, 1995, s. 6

čtení se nelze ubránit slzám, je to prostá zpověď neobyčejného člověka. I v těchto dopisech se projevuje síla této ženy, všem, kteří ji na smrt posílají, odpouští, své blízké konejší. Nejdojemnější je dopis adresovaný dceři Janě, v něm se Milada snaží omluvit, že opět musí svou dceru opustit, stejně jako v době, kdy byla uvězněna v Terezíně. Vždy tvrdě hájila svá politická přesvědčení, někdy možná i na úkor času stráveného s dcerou, ale to vše v zájmu naší lepší budoucnosti, za to jí patří velký dík.⁴³

Poslední chvíle života Milady Horákové ukázaly, že tato žena byla výjimečná a to zejména pro její poslední slova. Poslední chvíle svého života započala vstupem na lešení před šibenici. „Pak se ozval její jasný hlas: „Padám, padám... tento boj jsem prohrála, odcházím čestně. Miluji tuto zem, miluji tento lid... buďte mu blahobyt. Odcházím bez nenávisti k vám... Přeji vám to, přeji vám...” Už se nikdy nedozvíme, co ještě chtěla říci. Nit jejího života byla přetřata v 5 hodin 38 minut.“⁴⁴

Druhý člověk, o kterém bych se chtěla zmínit, je generál Heliodor Píka, muž, který za svůj život nasbíral třicet řádů. Muž, který patřil k nejvlivnějším českým důstojníkům za druhé světové války. Proč se tento významný člověk stal obětí komunistické mašinérie? Z jednoduchého důvodu, příliš se držel londýnské vlády, což bylo pro komunistickou stranu nepřipustné. Píka byl sledován již od roku 1945, ale do poslední chvíle, do svého zatčení nic netušil. Jeho zatčení bylo velmi opovrženímhodné, vytáhli ho z vojenské nemocnice, jen v pyžamu. Proces proběhl velmi rychle, generál se během něj stále domníval, že jde pouze o omyl, ale rozsudek mu ukázal, že to tak není. Ortel zněl tragicky „trest smrti provazem,“ což pro generála byla potupa. Ihned psal dopis, v němž žádá o milost. Stejně jako tomu bylo u Milady Horákové, za Píku orodovalo mnoho významných lidí. Mezi nimi dokonce ministr obrany Ludvík Svoboda, Gottwald mu při osobním setkání slibuje, že Píku zachrání, místo toho ho ale nelítostně posílá na smrt.⁴⁵

Generál Heliodor Píka svou poslední noc z 20. na 21. června 1949 strávil psaním dopisu na rozloučenou (viz příloha VII) a bylo mu dovoleno být se svým synem Milanem a jeho obhájcem Dr. Váhalou. I generál Píka se stejně jako Milada Horáková v posledních hodinách svého života projevoval klidně a vyrovnaně. Vzpomínal na svou

⁴³ IVANOV, M. *Justiční vražda aneb Smrt Milady Horákové*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2008, s.320

⁴⁴ DVOŘÁKOVÁ, Z. DOLEŽAL, J. *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*. Praha: Eva, 2001, s. 251

⁴⁵ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 129-130

manželku a ostatní blízké osoby. Svému synu Milanovi řekl, že je nevinen a nikdy neudělal nic, proč by měl být odsouzen na smrt, že nikdy nepodlehl politickému tlaku a nikdy nezradil prezidenta Beneše. Tu noc také přijal poslední pomazání od kněze. Po páté hodině ráno, hodinu před popravou, požádal Píka svého syna, aby otevřel láhev šampaňského. Při této poslední příležitosti připil na lepší a spravedlivější budoucnost Československé republiky. Jeho poslední slova před předvedením na dvorek borské věznice byla: „Umírám jako voják v boji.“ V šest hodin ho předvedli na místo poprav. V 6 hodin a 8 minut byl generál mrtev. Poslední slova z jeho úst zněla: „Mým posledním přáním jest, aby národ zůstal sjednocen a aby každý bez rozdílu pracoval na sjednocení národa.“ Tak skončil život nevinného člověka, který vždy stál na straně dobra a udělal by vše pro svou vlast.⁴⁶

Je velmi důležité uvést jeden fakt. Generál si přál před svou smrtí slib od svého syna a Dr. Váhaly, aby v příznivější době očistili jeho jméno, protože je nevinen. Rehabilitace generála Heliodora Píky proběhla až roku 1968 a po roce 1989 získává in memoriam nejvyšší českou vojenskou hodnost armádního generála.⁴⁷

Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Toto přísloví jasně pocítil ve svém životě Rudolf Slánský. Generální tajemník ÚV KSČ Rudolf Slánský byl poražen stejnou zbraní, kterou používal. Tento přední komunista byl iniciátorem politických procesů s mnoha nevinými lidmi, mezi ně patřila i Milada Horáková. Již od svých dvaceti let patřil ke KSČ, již o osm let později patřil k předním funkcionářům, byl oddaným stalinistou. Svou věrnost projevil již při procesech v Moskvě v létě 1936. Zřejmě ho ani nenapadlo, že za více než patnáct let bude figurkou ve vykonstruovaném procesu on sám. Jeho proslovy o nastolení tvrdého režimu proti všem odpůrcům se nakonec obrátily proti němu samotnému. On sám byl jedním z hlavních realizátorů nastoleného teroru, justičních vražd a v neposlední řadě i perzekucí nevinných občanů. V roce 1951 byl zatčen, s tím bylo samozřejmě spojeno i zbavení všech funkcí a byl postaven před soud. Byl obviněn z protistátního spikleneckého centra, v jehož čele měl stát. Do poslední chvíle netušil, že se kolem jeho krku stahuje smyčka, i nadále plnil své úkoly ve straně a byl jí odevzdán. Na tomto případě je zvláštní, že zpočátku na základě stanoviska Stalina vydal Gottwald příkaz, z kterého jasně vyplývá, že se má skončit s hledáním důkazů proti Slánskému. Pracovníci StB však neuposlechli a dále

⁴⁶ VÁHALA, R. *Smrt generála*. Praha: Melantrich, 1992, s. 5-6

⁴⁷ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 129-130

pokračovali ve vytváření koncepce, v níž byl za hlavu spiknutí uváděn právě Slánský. Všechny snahy skupiny vyšetřovatelů tedy i nadále směřovaly k označení Rudolfa Slánského jako hlavy spiknutí. Stalin ale obrátil, nechal si vyžádat návrhy, jak by se mělo vůči Slánskému postupovat. Do Prahy pak poslal svého důvěrníka A. Mikojana, který měl pověření Slánského zatknout. Protože Stalin měl Gottwalda pod palcem, udělal vše podle jeho příkazů, proto se zatčením souhlasil. Právě v tuto chvíli se Gottwald společně se Zápotockým zachovali velmi podle, i přesto, že byli se Slánským dlouholetí přátelé, hodili ho prostě přes palubu. Čemuž mohl Slánský jen těžko uvěřit, proto hned, když mu bylo sděleno obvinění, napsal dopis Gottwaldovi. Tento dopis (viz příloha VIII) mu ale byl vrácen s poznámkou, aby raději vypovídal o svých zločinech.⁴⁸

I přesto, že Slánský moc dobře znal postupy vyšetřování a celkové strategie každého procesu, byl stále přesvědčen, že jde o omyl a že není možné, aby ho popravili. Stále důvěřoval svým domnělým přátelům a hlavně straně, ke které byl vždy loajální. Zpočátku se bránil a neustále opakoval, že to neudělal, že to není pravda. Odmítal veškerá obvinění. Pro zlomení jeho odporu nejrychlejší cestou bylo zvoleno řešení nasadit do cely Slánského „spoluvězně.“ Ten byl ale ve skutečnosti agentem StB, jeho úkolem bylo duševně i fyzicky Slánského ničit, nenechat ho v klidu, nenechat ho spát. Ze zpráv je patrné, že se mu to dařilo, Slánský byl několikrát před zhroucením a dokonce se i pokusil o sebevraždu. Práci „spoluvězně“ střídaly samozřejmě i tvrdé výslechy. Proces byl postupně připravován, jednotliví aktéři byli podrobováni výslechům a mučení, museli se učit nazpaměť odpovědi na kladené otázky, stejně jako tomu bylo v ostatních procesech. Přibližně čtrnáct dní před samotným procesem bylo obžalovaným dopřáváno vše, co jim bylo po celou dobu odpíráno, aby při procesu byli připraveni i fyzicky. Stejně jako mají divadelní představení svou generální zkoušku, tak ji měly i procesy. Z této generálky byl dokonce pořízen i zvukový záznam, tento záznam byl pečlivě upraven a pouštěl se v rozhlasu. Vše se muselo důkladně připravit a vyzkoušet, vše muselo mít hladký průběh. Proces s Rudolfem Slánským v hlavní roli trval sedm dní, vše probíhalo podle stanoveného scénáře, stejně jako předem přidělené rozsudky. Bylo vyneseno jedenáct hrdelních rozsudků a tři doživotí.⁴⁹

⁴⁸ CHMEL, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, s. 148-152

⁴⁹ CHMEL, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, s. 153-157

Poprava Rudolfa Slánského byla naplánovaná na 3. prosinec 1952. Poslední večer před popravou mu bylo umožněno setkání s manželkou, ale jen přes drátěnou síť. Podle svědků tohoto rozloučení se Slánský rozplakal a vrhl se k síti. To byl poslední okamžik, kdy byl s blízkým člověkem. Druhý den ráno byli odsouzení předvedeni k šibenici. Poslední slova, která zazněla z úst Slánského, byla: „Mám to, co jsem si zasloužil.“ Samozřejmě nikdo nemůže s jistotou říci, co tím doopravdy chtěl říct. Podle mého názoru si skutečně uvědomil, co druhým lidem činil, až když se dostal do stejné situace jako oni. Když prožíval to samé co Milada Horáková, které dopomohl k trestu smrti. Až tehdy si zřejmě uvědomil, na jaké hrůze se podílel. Nakonec trestu neušel.⁵⁰

Bohužel popravou akt nekončil, jako by se komunistický režim bál odpůrců i po smrti. „Nehumánní způsob, jakým bylo zacházeno s těly popravených, naprostá absence piety – i to patří k obrazu komunistického režimu v Československu v padesátých letech 20. století. Lidské tragédie tak měly své pokračování i po popravách odsouzených.“⁵¹

Po popravě bylo tělo dáno do dřevěné neohoblované rakve, poté se přepravilo do Ústavu soudního lékařství. V případě, že rodina nepožádala o vydání tělesných ostatků, tělo bylo uloženo do očíslované rakve bez přesnějšího označení, ta pak byla uložena na hřbitově ve společném hrobě v Praze - Ďáblicích. Pokud ale rodina popraveného o tělo žádala, postup byl jiný. Nejprve proběhla kremace bez obřadu, účastnit se jí mohli jen nejbližší příbuzní, a to za přísného dozoru členů StB. Avšak urna rodině dána nebyla. Místo toho byla uložena ve společném hrobě u krematoria. Změna v těchto postupech nastává po roce 1954. Od tohoto roku bylo vše v rukou Generální prokuratury a těla popravených, na kterých měla tato prokuratura „zájem“, posílala pouze do krematoria v Praze - Motole. Tento akt byl utajený, kremace se účastnil příslušník StB, nikoli rodina. Urna pak nebyla rodině vydána. Nejprve se tyto urny uskladovaly ve zvláštní místnosti v Praze na Pankráci. Po nějaké době se z toho stal velký problém, a to hlavně kvůli utajení. Proto náčelník této věznice žádal o vyjádření generální prokuratury, jak dlouho se tyto urny mají uchovávat. Pohřbívání tělesných ostatků bylo tehdy upraveno nařízením ministerstva zdravotnictví č.8/1955 Sb., o pohřebnictví. Podle paragrafu 17, odst. 1 se zpopelněné ostatky ukládaly na přání buď pozůstalých, nebo zadavatele pohřbu. V tomto případě, kdy šlo o popravené osoby, jednala generální prokuratura,

⁵⁰ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Praha: Euromedia Group, 2002, s. 154

⁵¹ LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 31

podle ní bylo nejvhodnější ukládat ostatky volně, ale až po uplynutí určité doby. Tento postoj ale nic nezměnil na tom, že pozůstalí stále neměli šanci získat ostatky svých milovaných, což je další hyenismus ze strany komunistického režimu.⁵²

Existují ale i případy, kdy se svým způsobem projevil odpor proti tomuto zacházení. Příkladem je Heliodor Píka, jeho tělo mělo být původně směřováno ke studijním pitvám, proto bylo převezeno do patologického ústavu v Plzni. Tam se ho ale ujali nejmenovaní vlastenci, lékaři, nabalzamovali tělo generála a pečlivě ho uschovali na tajném místě. Na tomto místě zůstalo deset let, čekalo se na vhodnou příležitost, aby se pro generála uspořádal důstojný pohřeb. Místo těla generála bylo spáleno jiné tělo vězně. Bohužel po deseti letech došlo ke kádrovým změnám a již nebylo možné nadále tělo generála utajit. Proto bylo spáleno v plzeňském krematoriu, ale pod jiným jménem a číslem. Dodnes se bohužel nezjistilo, pod jakým jménem a číslem, a tak byl tragický osud generála Heliodora Píky dokončen.⁵³

Politické procesy jsou ukázkou toho, jak režim může zneužít svého postavení. Komunistický režim je opravdu v tomto směru nejhorším režimem. V Československu si nátlakem a násilím vynucoval poslušnost, neexistovala žádná forma demokracie, lidé museli činit vše v souladu s režimem. Popravy můžeme srovnat s válkou, byla to válka proti vlastnímu názoru, proti svobodě, lidé umírali a v srdci cítili hlubokou nespravedlnost a bezmoc. Když se zaměříme na chování odsouzených k trestu smrti v posledních minutách před popravou, můžeme vidět osoby velmi klidné a není divu, nezbývalo jim nic jiného než se smířit s tím, že navzdory nevině zemřou.

Za komunistického režimu v letech 1945 - 1989 bylo celkem popraveno 1 176 osob, podrobná čísla viz příloha IX.

⁵² LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, s. 32-33

⁵³ VÁHALA, R. *Smrt generála*. Praha: Melantrich, 1992, s. 136

3. Trest smrti v USA

Na jedné straně demokratická velmoc, která si na své svobodě zakládá, na straně druhé stát, ve kterém se používá trest smrti. Jako by se USA vydaly odlišnou cestou trestání než vyspělé evropské státy.

Za posledních 400 let bylo na území Spojených států amerických popraveno téměř 20 000 lidí. Je zajímavé, že v letech 1930 – 1967 bylo vykonáno 3 859 poprav, zatímco ve vyspělých zemích se upouštělo od trestu smrti a docházelo k jeho zrušení. Je samozřejmě důležité brát každý americký stát samostatně, každý totiž zaujímá jiný postoj k trestu smrti. Co je také velmi důležité, je rozlišení způsobů poprav v jednotlivých amerických státech. Také nesmíme opomenout tzv. celu smrti, kde odsouzený prožívá poslední část svého života.⁵⁴

Popravy, které byly zaznamenané v amerických koloniích, sahají do počátku 17. století. První zaznamenanou popravou je poprava kapitána George Kendalla, jehož poprava proběhla v Jamestownu v roce 1608. Tento kapitán byl obviněn ze špionáže pro Španělsko. O čtyři roky později sir Thomas Dale, který byl guvernérem Virginie dokonce zavedl tzv. Božské, morální a vojenské zákony, tyto zákony byly velmi kruté. Nařizovaly totiž trest smrti za něco tak nicotného, jako je například krádež hroznů, zabíjení kuřat či obchodování s indiány. Každý musí uznat, že to byl holý nesmysl. Avšak tímto absurdita v amerických koloniích co se týče trestu smrti nekončí. V roce 1665 v kolonii New York byly pro změnu zavedeny tzv. Vévodské zákony. V těchto zákonech byl například odsouzen na smrt ten, kdo uhodil svého rodiče či popíral „pravého Boha“. První změny přišly v 18. století, začaly se prosazovat hlasy proti trestu smrti. Jedním z odpůrců byl například Benjamin Rush, ten odmítal názor, že na trest smrti lze pohlížet jako na odstrašující prostředek společnosti. První zásadní změnu přivedla Pensylvánie, ta v roce 1794 zrušila absolutní trest pro všechny zločiny mimo vraždy prvního stupně. 19. století znamenalo mnoho rozporů mezi jednotlivými americkými státy.⁵⁵

Trest smrti je pro člověka trestem nejvyšším, existují ale i odsouzení, kteří o něj sami požádali, může se to zdát jako šílené rozhodnutí, ale pro někoho je zřejmě lehčí

⁵⁴ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 400

⁵⁵ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 178-179

přijmout smrt než doživotní pobyt za mřížemi. Dalším aspektem samozřejmě může být velká vina, kterou odsouzený za své činy cítí, proto je smrt pro něj vysvobozením. Zajímavým faktem je, že deset z padesáti devíti poprav v roce 2004 bylo „dobrovolných“. Dalším zvláštním typem poprav jsou bezesporu hromadné popravy, které se sice dnes moc nepoužívají, ale přesto je důležité je zmínit. USA se nechvalně proslavily hromadou popravou, která se objevuje dokonce i v knihách. Jedná se o čarodějnický proces v Salemu v roce 1692. Dalším typem hromadných poprav, které nesahají tak hluboko do minulosti, jsou dvojnásobné popravy v plynových komorách, které jsou z tohoto důvodu konstruovány pro dva odsouzené. Poslední vícenásobnou popravou je poprava smrtící injekcí v roce 1997. USA již tak kontroverzní pro používání trestu smrti dokonce odsuzují k trestu smrti i mladistvé. Mnohé americké státy totiž dovolují popravy mladistvých, to jsou osoby do 18 let. V roce 2004 dokonce čekalo 72 osob mladších 18 let na popravu ve dvanácti amerických státech. Tento fakt vzbuzuje zřejmě největší diskuze, ale je otázkou, zda věk hraje tak významnou roli. Pokud spáchá 17letý člověk úkladnou vraždu, měl by být ušetřen jen proto, že mu chybí rok, aby se stal trestně odpovědným? Pokud dokáže zabít, proč ho považovat za dítě? V současné době děti dospívají mnohem rychleji než před lety, jsou mnohem dříve samostatnější, začínají mnohem dříve sexuálně žít, kde je tedy ta správná hranice pro trest? Na tuto otázku lze jen těžko odpovědět, ale určitě by se nad tím celý svět měl zamyslet a podle toho nastavit své trestní řády. V USA byl a někde stále je zaveden trest smrti za znásilnění, v letech 1800 - 1964 bylo ve 25 amerických státech popraveno 1 004 odsouzenců za znásilnění. V současné době platí v Louisianě trest smrti smrtící injekcí za znásilnění dítěte. Někdo by mohl tento postoj považovat za nepřiměřený, ale každý psycholog jistě může vyjmenovat spoustu těžkých následků, které utrpí znásilněný člověk. Změní mu to od základu život, někdo dokonce z tohoto hrůzného zážitku nevidí jiné východisko než sebevraždu. Samozřejmě existují alternativy v podobě léčení, ale nikdy neexistuje 100% jistota, že násilník znovu nezničí další lidský život.⁵⁶

3.1. Rozdílné postoje

Od 19. století existuje rozpor mezi jednotlivými americkými státy, zatímco některé státy trest smrti zrušily či se snažily ho omezit, některé se chovaly opačně a rozšířily počet hrdelních trestů. Dvanáct amerických států nemá zaveden trest smrti.

⁵⁶ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 403-405

Mezi tyto státy patří Aljaška (poslední poprava v r. 1950), Havaj (poslední poprava v r. 1959), Iowa (trest smrti zrušen v r. 1965), Maine (trest smrti zrušen v r. 1887), Massachusetts (trest smrti zrušen v r. 1984), Michigan (první americký stát, který zrušil trest smrti v r. 1837), Minnesota a Severní Dakota (neuplatňuje se od 30. let 20. století), Rhode Island (trest smrti zrušen v r. 1852), Vermont (trest smrti zrušen v r. 1987), Západní Virginie (trest smrti zrušen v r. 1965), Wisconsin (trest smrti zrušen v r. 1853). Do toho to seznamu lze také zařadit hlavní město Washington, D.C., kde poslední poprava proběhla v roce 1957. V letech 1928 až 1957 zde bylo popraveno 50 odsouzených na elektrickém křesle. Avšak zbytek z padesáti amerických států v současné době používá trest smrti. Mezi tyto státy patří Alabama, Arkansas, Colorado, Connecticut, Jižní Dakota, Jižní Karolína, Kalifornie, Kentucky Louisiana, Maryland, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, Nové Mexiko, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensylvánie, Severní Karolína, Tennessee, Texas, Utah, Virginie, Washington, Wyoming. Jelikož trest smrti není součástí federální legislativy USA, každý stát si proto může zvolit, zda bude využívat trest smrti, či jakou techniku poprav bude používat. V současné době se používá poprava na elektrickém křesle, plynovou komorou, smrtící injekcí, oběšením a zastřelením.⁵⁷

3.2. Používané typy trestů smrti v současnosti

I když by se na první pohled mohlo zdát, že USA patří k nejmodernějším velmocím světa, v jedné věci používá i zastaralé metody. Ano, jde o popravy. Člověk by si řekl, že v současné době, kdy se považuje poprava smrtící injekcí za nejbezbolestnější metodu, bude používána výhradně ona. V USA je tomu ale jinak, stále existují americké státy, které používají popravu elektrickým křeslem, plynovou komorou, zastřelením a dokonce i oběšením (viz příloha X). Moderní éra trestu smrti v USA započala v r. 1977 popravou Garyho Gilmora, ten byl odsouzen za dvojnásobnou vraždu a sám trval na trestu nejvyšším. Tento rok přinesl také novinku v podobě nového způsobu poprav smrtící injekcí, tuto metodu první uzákonila Oklahoma, následoval Texas, v posledních letech se používá čím dál častěji, je považována za universální metodu poprav.⁵⁸

⁵⁷ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 400-403

⁵⁸ WALLER, M. *Absolutní trest*. Ostrava: Domino, 2006, s. 401

Smrtící injekce tzv. „pokojná“ smrt byla na svět přivedena z lůna lékařské vědy. Můžeme si ji představit jako směs barbituratů, které způsobí ztrátu vědomí, chloridu sodného, který má přivodit zástavu srdce, a v neposlední řadě bromidu pankurnia, který způsobuje ochablost svalů, jejíž následkem je paralyzování plic a zástava dechu. Takže ji lze přirovnat k postupu, který se používá v nemocnicích při anestézii. Postup při provádění tohoto typu popravky je téměř ve všech státech stejný. Odsouzený je nejprve odveden z cely smrti do místnosti bez oken. V této místnosti je přivázan popruhy k vozíku podobnému vozíku v nemocnici, kterým se pacienti převážejí. V časti vozíku, kde je umístěna hlava, je závěs, který se při zavazání injekce zatáhne, dojde tak k úplné izolaci. Poté dochází k samotné aplikaci, někdy jí ještě předchází podání sedativ na uklidnění. Po tomto procesu je převezen do místnosti, kde probíhá samotná poprava a kde je odsouzený sledován. Nastává poslední fáze, otvorem v závěsu je přivedena hadička, která se připevní k jehle v paži. Druhý konec hadičky je v objímce, která je v otvoru jedné ze stěn. Na vnější straně stěny je umístěna nádobka, která připomíná kapačku, ale v této je smrtící kapalina. Kapalíně stojí v cestě k žíle odsouzeného tři až čtyři ventily, jen jeden je určen pro spuštění jedu. A důvod je prostý, ani jeden ze tří nebo čtyř popravčích, kteří stisknou tlačítko, neví, který z nich se stal katem. Smrtící injekce má několik výhod. Z používaných metod je nejlevnější, proto tolik nezatažuje kapsy daňových poplatníků. Pokud se provede správně, je bezbolestnou popravou. Pro osoby, které ji sledují, není nijak drastická, jako je tomu např. u popravy elektrickým křeslem a samozřejmě zastřelením. Nevýhodou bezesporu je, že v případě, že se nepovede správně zavést jehlu, může dojít po spuštění jedu k silným křečím a smrt se tak může stát bolestnější a delší, dalším rizikem je špatné zvolené množství jedu. V případě, že je jedu málo, poprava se opět prodlouží a musí se aplikovat další smrtící kapalina. Existuje velká skupina lidí, kteří jsou zásadně proti tomuto typu poprav, ano, jsou to lékaři, Ti jsou zásadně proti tomu, aby lékařská věda, která má zachraňovat životy, byla prostředkem zabíjení odsouzených. Proti těmto silným protestům, byla nucena americká lékařská asociace vydat prohlášení, ve kterém uvádí, že smrtící injekce nemá s lékařskou praxí nic společného a že není nutné, aby tento akt vykonával příslušník lékařského stavu.⁵⁹

Vynalezení smrtící injekce předcházelo uvedení plynové komory, lidstvo se stále snažilo a snaží vynalézt metodu, která by byla při popravách nejšetnější. Vynález

⁵⁹ CHMEL, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, s. 90-95

plynové komory pochází právě od Američanů. Plynová komora vzešla ze spolupráce lékařských věd a techniky. Inspiraci lze nalézt v dobách první světové války, kdy se používaly bojové plyny, a bylo zjištěno, jak chemické jedy působí na člověka. Pro plynovou komoru byl jako smrtící jed vybrán plynný kyanid, který je z jedů nejúčinnější. Plynová komora má tvar osmiúhelníku, je natřena na zeleno a vchází se do ní oválnými dveřmi, zpravidla jsou uvnitř dvě křesla. Stěny komory jsou opatřeny prosklenými otvory pro pozorování, pozorovatelů může být třicet až šedesát. Ovládání a vůbec celý proces poprav v plynové komoře je velmi složitý, existuje rozsáhlý manuál pro ovládání. Tři až čtyři týdny před popravou je odsouzený umístěn ve zvláštním oddělení věznice v tzv. chodbě smrti, kde je sledován po celých čtyřadvacet hodin, aby nespáchal sebevraždu, existuje totiž vysoké procento pokusů o sebevraždu u lidí před popravou. V této místnosti smí i kouřit a dívat se na televizi, jediné, co nesmí, je požívat alkoholické nápoje. Týden před popravou je odsouzený ředitelem věznice seznámen s celým procesem poprav a položí mu i otázku, jak se má naložit s osobními věcmi po jeho smrti. V některých státech si odsouzený do plynové komory může vzít své oblečení, v ostatních státech musí mít předepsané oblečení. To je bílá košile a modré kalhoty, tyto barvy jsou vhodné pro tento typ poprav, odsouzenec je totiž lépe vidět přes zelené výpary smrtícího plynu. Ale bez ohledu na stát, každý odsouzenec musí mít bosé nohy a nesmí mít prádlo. Ředitel také sděluje odsouzenému několik faktů, smí si k popravě přizvat 5 - 10 osob, může učinit prohlášení před novináři a smí si zvolit poslední jídlo. Přípravy na samotný akt jsou velmi důkladné, někdy může dojít až k šesti generálkám, vše musí být důkladně zkontrolováno, nesmí dojít k technické poruše, která by popravu zkomplikovala. Tato generálka se také týká odsouzeného, ten si zpravidla ještě večer před popravou musí ozkoušet křeslo, je totiž důležité, aby nebyl příliš těžký, to by mohlo způsobit další komplikace. Samozřejmě toto všechno velmi negativně působí na již tak otřesenou psychiku odsouzeného. Jsou ale i lidé, kteří i v těchto chvílích najdou vnitřní sílu a jsou nad věcí. Poslední večer je odsouzený převeden z chodby smrti do cely, která se příznačně nazývá předpokojem smrti, tato cela je jen pár metrů od samotné plynové komory. Poté nastává den D. Po celý čas před popravou je věznice spojena horkou linkou s gubernérem, důvod je jednoduchý - zrušení poprav. Zrušení může nastat i ve chvíli, kdy je již odsouzený přikurtován ke křeslu v plynové komoře. Pokud k tomuto nedojde, probíhá poprava. Nejprve je odsouzený přiveden do plynové komory, kde je připevněn ke křeslu, tento proces trvá přibližně dvě minuty, lékař mu poté připevní na hrud' stetoskop, který pomůže lékaři určit, zda je již mrtev. Pak nastává pro odsouzence to nejtěžší, musí se

zhluboka nadechnout a neoddalovat svou smrt, to nejhorší, co se totiž může stát, je nespolupráce odsouzeného a jeho zadržování dechu. Zadržení dechu vede k hroznému stavu odsouzeného, po nekonečné minuty prožívá akutní bolestivé dýchací potíže, v případě hlubokého nádechu přichází velmi rychle bezvědomí, přibližně za deset až patnáct vteřin. Smrt tedy závisí na spolupráci odsouzeného. Samozřejmě tento způsob popravky vzbuzuje mnoho otázek, které se týkají hlavně utrpení odsouzeného, dále je zde závažná otázka zneužití, ke kterému došlo v roce 1944 při hromadném vraždění v Osvětimi. Podle Rudolfa Hesse, který byl velitelem v tomto koncentračním táboře, zemřelo plynem a ohněm na dva a půl milionu obětí, což je naprosto otřesné. Bohužel s každým vynálezem je spojen i fakt, že může být kdykoliv zneužit proti lidem.⁶⁰

Vynález, který znamenal další průlom v popravování zločinců, je elektrické křeslo, které vzniklo již v roce 1890, i přes odpor a odvolání k Nejvyššímu soudu. Důvod odvolání byl, že usmrcení elektrickým proudem je protiústavní, nelidské a kruté. Tento vynález vznikl vlastně náhodou při rozepřích ohledně stejnosměrného a střídavého proudu. Při jednom z představení, kdy mělo být ukázáno, že je střídavý proud k ničemu, Harold Broun usmrtil psa právě střídavým proudem a pronesl, že tento proud je vhodný pouze k likvidaci psů či zvířat na jatkách, a v žertu dodal, že i k popravování zločinců. Ani netušil, že jeho slova padnou na úrodnou půdu. Elektrické křeslo znamenalo další krok ve snaze k humánnějšímu usmrcování zločinců. Byla v něm spatřována i modernost a pokrok. Samozřejmě jeho začátky nebyly bez problémů, docházelo k neustálému vylepšování a zdokonalování. Vůbec první poprava tímto novým vynálezem proběhla 6. dubna v roce 1890, kdy byl popraven Francis Kimmeler, který byl odsouzen za vraždu sekyrou. Tato poprava byla velkou událostí, sledovalo ji přibližně čtyřicet diváků, kteří se měli seznámit právě s elektrickým křeslem a jeho fungováním. První křeslo se samozřejmě v mnohém lišilo od křesel, která se používají dnes. První poprava znamenala pro přihlížející docela velký šok a hrůzu, odsouzený dostal první sedmnáctisekundový výboj, při němž sebou začal škubat, ale stále žil. Následoval druhý, při němž tělo zčervenalo, kůže začala hořet, stoupal dým a linul se neskutečný zápach. Druhá fáze trvala tři minuty, poté ale Kimmeler zřejmě stále žil, proto následoval poslední výboj, kdy z těla začal stoupat modrý plamínek. První poprava tedy ukázala mnoho nedostatků, proto se přistoupilo na řadu změn a vylepšení, která pokračují dodnes. Bohužel ani do současnosti se

⁶⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 299-306

nepodařilo některé závady zcela odstranit, proto se spíše používají jiné metody poprav. Ale i přesto používá elektrické křeslo stále jedenáct amerických států, od roku 1976 proběhlo touto metodou na 144 poprav. Rituál při tomto druhu poprav je téměř shodný se všemi ostatními metodami.⁶¹

Smrt na elektrickém křesle je velmi složitým procesem, který stejně jako plynová komora vyžaduje mnoho přípravných fází. Ale i přes tyto důkladné přípravy se může vyskytnout řada komplikací, které vedou k bolesti odsouzeného. Proces usmrcení spočívá v proudění střídavého proudu srdcem a plícemi pomocí kontaktních destiček. Používá se proud v rozmezí 500 až 2 300 voltů, toto rozpětí je různé s ohledem na americké státy. Každý stát má nastavené cykly, počet voltů a délku jednoho výboje různě. Zpravidla je poprava ale rozdělena na tři fáze. Hodnoty se ještě liší v závislosti na odporu těla odsouzeného člověka. Zastánci tohoto typu poprav uvádějí, že odsouzený cítí bolest pouze pokud je při vědomí, což se zpravidla neděje a odsouzený ztratí vědomí. Bohužel existují i případy, které jasně ukazují, že elektrické křeslo není právě tím nejlepším nástrojem, jak se zbavovat nebezpečných zločinců. Případ Jessieho Tatera z roku 1976 je černou mýrou všech zastánců, této popravě se účastnil i novinář Bruce Ritchie, který na tento hrůzný zážitek jen tak nezapomene. Při této nepovedené popravě, odsouzený byl při vědomí, při každém dalším výboji dával ruce v pěst a při tom mu jiskřičky a dokonce i malé plamínky šlehalo zpod závoje, který měl na hlavě. Z jeho hlavy stoupal dým. Jeho srdce se dokonce znovu po krátké proluce znovu rozbušilo a byl slyšet hlasitý nádech a výdech. Tato hrůza trvala 7 minut, poté byl Tater prohlášen za mrtvého. Toto rozpoutalo velkou vlnu odporu proti elektrickému křeslu, přesto se nadále používá a něco podobného či horšího se může klidně opakovat.⁶²

Je zajímavé, že dva zastaralé způsoby poprav se stále používají, a to poprava oběšením a zastřelením. Zejména zastřelení je stále aktuální forma poprav, je to až k neuvěření, že na světě je 86 států, které tuto praktiku provozují. Při tomto druhu poprav je nejdůležitější přesnost zásahu, aby odsouzený dlouho netrpěl. V USA existují tři státy, které praktikují tento typ poprav, je to Idaho, Oklahoma a Utah. Od roku 1976 takto skonali dva odsouzenci. Oběšení je snad jedním z nejstarších

⁶¹ CHMEL, L. Nejslavnější poprav. Praha: Petrklíč, 2004, s. 72-78

⁶² CHMEL, L. Nejslavnější poprav. Praha: Petrklíč, 2004, s. 82-84

a nejrozšířenějších způsobů poprav. Mohou ho použít tři americké státy - Delaware, New Hampshire a Washington. Od roku 1976 byli takto popraveni tři odsouzení.⁶³

Americké státy představují velké rozpory, co se týče postoje k trestu smrti. Zatímco některé státy striktně odmítají absolutní trest a zaměřují se na jiné alternativy trestů, jiné státy naopak pokračují v popravách, některé dokonce používají jedny z nejstarších metod poprav. Tento rozpor v malém měřítku lze snadno převést na celosvětové měřítko a všechny státy světa. Neustálý rozpor a hledání pravdy, co je nejlepší, nejspravedlivější a jaké tresty mají dostávat lidé, kteří poruší zákony dané společností. Na tyto otázky ale nelze nikdy najít správnou odpověď, lze se jen domnívat, že ty či ony postupy jsou správné pro danou společnost.

3.3. Cely smrti

V amerických státech, kde je povolen trest smrti, je každý odsouzenec k trestu smrti ponechán ve zvláštní části věznice. Tyto části věznice se nazývají celami smrti, zde jsou odsouzení odděleni od zbytku odsouzených. Zde mají dostatek času přemýšlet nad svými činy a lítost zde je na denním pořádku, protože čas mezi odsouzením a samotnou popravou se neměří ani na dny, ani na týdny a ani měsíce. V průměru odsouzený stráví v cele smrti osm a půl roku, někdy na popravu dokonce může čekat i patnáct let. Není proto výjimkou, že se odsouzený pokusí o sebevraždu. Toto čekání musí být neskutečně náročné na psychiku člověka. Zde se hodí připomenout výrok Alberta Camuse: „Ničivý a ponižující strach, který na odsouzence působí po celé měsíce či roky, je mnohem horším trestem než smrt.“ Možná, že někteří dokonce po tolika letech spatřují v okamžiku, kdy jsou těsně před samotnou popravou, jistou úlevu, že již to utrpení skončí. Těžko si lze představit, jaké to je čekat tolik let na popravu. Možná je dobré zde také zmínit, že nevědomost toho, kdy zemřou, je velmi frustrující. Připomeňme si politické procesy u nás, kdy odsouzený neznal den, kdy bude popraven. Proto každý den, když nebylo jeho jméno vysloveno, vzbudilo to v něm jistou dávku naděje, o to krutější pak byl druhý den, kdy bylo jeho jméno přečteno.⁶⁴

Ve Spojených státech amerických se objevuje jeden závažný fakt. V celách smrti končí vyšší procento černochů než bělochů, 83 % poprav od roku 1976 bylo

⁶³ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 179

⁶⁴ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka & Co., 2004, s. 180

provedeno za vraždu bílé oběti. Zajímavý fakt při tom je, že běloši jsou jako oběti vražd v méně než padesáti procentech vražd. Další kontrast nastává při studiu ras odsouzených a jejich obětí, totiž od roku 1976 bylo odsouzeno a popraveno 117 černých pachatelů, jejichž oběti byly bílé barvy pleti a naproti tomu pouhých osm bílých pachatelů vraždy černé oběti. Tento nepoměr by neměl být opomíjen a měl by být blíže studován. Jeden ze soudců amerického soudnictví H. Blackmun uvádí, že i za těch nejs sofistikovnějších zákonů o trestu smrti hraje rasový původ významnou roli při rozhodování o tom, kdo bude žít a kdo zemře.

3.4. Justiční omyl

Černou můrou každé země, kde platí trest smrti, jsou justiční omyly. Poprava je věc nevratná a poprava nevinného člověka vždy vzbuzuje divokou diskuzi na téma oprávněnosti trestu smrti. V současné době máme samozřejmě mnohem lepší vybavení a metody při vyšetřování zločinu, než tomu bylo v dřívějších dobách. Důležitým aspektem je samozřejmě samotný proces, kdy jsou předkládány důkazy proti obžalovanému, pokud je odsouzen člověk pomocí nepřímých důkazů, pak samozřejmě existuje velká šance, že odsouzený je nevinný. Podle mého názoru by každý odsouzený k trestu smrti měl být odsouzen na základě přímých a nevyvratitelných důkazů, jako je například nalezené DNA na místě činu a ne např. na základě nevěrohodné výpovědi svědka. Bohužel ani u soudu se nelze vymanit z vlivu špatných lidských vlastností, stále tu bude zneužití, korupce, rasismus, předpojatost a v některých případech i chuť se pomstít.

Existuje mnoho justičních omylů, každý se stal z jiného důvodu, ale na každý někdo krutě doplatil. Příkladem justičního omylu je případ, který měl svůj konec v roce 1927. Tento případ se týká dvou Italů, kteří se přistěhovali do USA, aby zde našli lepší život, místo toho zde našli smrt na elektrickém křesle. Nicolla Sacco a Bartolomeo Vanzetti byli dva rozdílní lidé, kteří měli jen několik věcí společného, oba se přistěhovali z Itálie, a to ve stejném roce, a oba měli stejný názor na boj proti útlaku a zneužívání chudých, patřili k anarchistům. V roce 1921 byli zatčeni a obviněni z přepadení vozu s penězi a ze zabití dvou mužů. Nikdy jim nebyla prokázána vina a přesto byli popraveni. Existovala fakta, která jejich vinu přímo vylučovala, například Sacco měl na dobu přepadení nezpochybnitelné alibi. Pro jejich odsouzení stačilo, že se u nich doma našly pistole a letáky s radikální tematikou. Proti jejich odsouzení stálo i mnoho významných osobností jako byl Albert Einstein, Romain Rolland, Bernard

Shaw a mnoho dalších, kromě nich byl proti i americký tisk, nazývali tento proces fraškou. Jak se ale tito dva odsouzení vyrovnali s takovým trestem? V roce 1927 byl naplněn rozsudek. Jako první byl popraven Nicolla Sacco, jehož poslední slova byla, že je nevinný. Poté přišla řada na Bartolomea, ten kromě slov, že je nevinný, ještě dodal, že odpouští těm, kteří jeho a kamarádovu smrt zavinili. Ve svém dopise adresovaném synovi Nicolly Sacca píše: „Popravili nás, protože jsme bojovali proti útlaku a zneužívání chudých. Nebyli jsme zbabělci, proto jsme museli zemřít.“ Ale proč to došlo tak daleko a dva nevinní lidé museli zemřít? To se již nikdy nedozvíme, možná změna rozsudku by ukázala chyby policie a americké justice, aby tedy neztratili svou tvář, popravili dva nevinné muže. Sacco byl otec od rodiny a nechal po sobě dvě děti. Vanzetti si ani rodinu nestihl založit. Pozůstalí se dočkali rehabilitace až po padesáti letech v roce 1977.⁶⁵

Druhým případem, který bych chtěla uvést, je případ popravu manželů Ethel a Juliuse Rosenbergových v roce 1953. Tento justiční omyl je o to horší, že po sobě zanechali dva syny. Osudným pro tento manželský pár bylo obchodní spojení s bratrem Ethel Davidem Greenglassem. Julius si s ním založil menší obchod s elektrotechnikou, tím se postavil znovu na nohy a mohl uživit svou rodinu. Po nějaké době David vystoupil ze společné firmy. Bylo to krátce před zatčením Julia a Ethel. Spojení s Davidem je přivedlo až na elektrické křeslo. Není známo, proč David u FBI vypověděl, že pracoval pro Sovětský svaz a zapletl do toho svou sestru a jejího manžela. Těžko říci důvody, proč to udělal, možná to byly rodinné neshody, rozdílnost názoru či prostá odplata. Po této výpovědi následovalo zatčení a manželé byli obviněni ze špionáže. V tu dobu to bylo asi to nejhorší, z čeho mohli být po vraždě obviněni. Byli obviněni z ohrožení USA, že donášeli Rusům, a mohli tak svou vlast ohrozit případným napadením atomovou bombou z jejich strany. V tomto období bylo něco takového považované za horší než spáchání vraždy. I přes jejich nevinu byli odsouzeni k trestu nejvyššímu, bohužel jim k tomu dopomohl fakt, že opravdu vyjádřili určité sympatie k Rusům a komunistické straně. V roce 1951 tedy byli odsouzeni za špionáž, za to, že předali Rusům tajemství výroby americké jaderné bomby, a v roce 1953 byli popraveni na elektrickém křesle. Po nich zůstali dva synové - Robert a Michael, kteří se stále snaží očistit jména svých rodičů.⁶⁶

⁶⁵ CHMEL, L. Nejslavnější popravu. Praha: Petrklíč, 2004, s. 78-80

⁶⁶ CHMEL, L. Nejslavnější popravu. Praha: Petrklíč, 2004, s. 80-82

Chybné rozsudky a justiční omyly provázejí trestní právo jeho celými dějinami. Kolik ale zemřelo v celé historii nevinných lidí, se nikdy nedozvíme, jistě jich budou stovky až tisíce. Ani v současné moderní době nelze přesně říct kolik, bylo justičních omylů, které přivedly nevinného člověka až ke smrti. Ze zkušenosti můžeme vidět, že i dnes dochází k chybným rozsudkům, které by mohly vést až k justiční vraždě, čili jejich další výskyt se může i nadále zvyšovat.⁶⁷

Vše samozřejmě záleží na justici a na celkovém přístupu vyšetřování. Pokud jde lidem pouze o nalezení viníka, budou i nadále popravováni nevinní lidé, bude-li snaha najít skutečného pachatele, pak se počet justičních omylů bude zmenšovat.

Za posledních 25 let bylo v různých státech Spojených států amerických 75 prokázaných justičních omylů. Jako omluva za justiční omyly se uvádí, že vězeňští donašeči podávají zkreslené informace, mnoho přiznání je vynucených nebo dokonce zcela vykonstruovaných, spravedlnost často supluje rasismus, laboratorní testy bývají zmanipulovány a policisté ne vždy mluví pravdu.⁶⁸

4. Argumenty pro trest smrti

Trest smrti je tak diskutovaným tématem, že argumentů pro a proti je celá řada, je na každém člověku, které považuje za důležitější. Lidé, kteří odsuzují trest smrti, se snaží každý argument pro trest smrti zpochybnit či úplně vyvrátit. Samozřejmě, zpochybnění je zpravidla v takovýchto tématech snazší než obhajoba. Existují tři základní, nejsilnější argumenty pro trest smrti. Prvním argumentem je argument odstrašení, který měl v historii své nezaměnitelné místo, historicky se jeho význam měnil, dnes již není tak silný, jako například v období středověku, ale přesto je nutné ho zmínit. Druhým je argument pojistky, který spočívá v ochraně společnosti před pachatelem, a chrání tak i potencionální oběti. Třetím nejemotivnějším argumentem je argument odplaty, který má velkou sílu ve společnosti, znamená, že se trestný čin odčiní odpovídajícím ekvivalentem. Podrobnosti o těchto argumentech jsou uvedeny níže.

⁶⁷ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 41

⁶⁸ SÍGL, M. *Co víme o smrti*. Praha : Epoque, 2006, s. 348

4.1. Argument odstrašení

Argument odstrašení je jedním ze základních argumentů, které by měly podpořit existenci trestu smrti. Musíme se ale orientovat v jednotlivých historických etapách. To, co platilo na člověka ve středověku, by dnes zcela jistě neuspělo. Člověk ve středověku neměl tolik zažitý řád, společenská pravidla. Nežil ve společnosti, kde vše je předem dáno, a to nejen trestním řádem, ale celkovou výchovou ve školských zařízeních. Lidem jsou v současnosti již od mala vštěpovány zásady chování, vždyť již těm nejmenším říkáme, co je správné a co ne, jak se mají chovat, co je dobro a zlo. Ve středověku ale nic takového nefungovalo, proto musela existovat jiná forma odstrašení, drsnější forma. Takovou formou je tzv. divadlo hrůzy, které ve své knize Dohlížet a trestat popisuje Foucault. Ve středověku veřejná poprava měla fungovat jako odstrašující příklad, zároveň byla také pojímána jako společenská událost, kde se lidé hromadně shromažďovali.

V moderní době se argument odstrašení dá empiricky vyvrátit, proto zastánci trestu smrti musí od tohoto argumentu upustit. Proč ale poprava vraha nemůže odstrašit jiného člověka před spácháním vraždy? Odpověď je celkem nasnadě, člověk, který spáchá vraždu, jedná zpravidla v afektu, nepřemýšlí o svém činu. Výjimku samozřejmě tvoří pachatelé, kteří vraždu předem naplánují, někdy dokonce do největších detailů. Ale vraťme se k neplánované vraždě. Člověk se může dostat do situace, kdy převládne síla emocí či jiných pocitů a poté se může stát, že aniž by něco plánoval může zabít. Pomoci do takového stavu mohou samozřejmě drogy, alkohol či strach z odhalení jiného činu. V mnoha případech se pachatelé také stávají psychicky labilní jedinci, či lidé, kteří žijí v ne příliš vhodném prostředí. Je mnoho aspektů, které na člověka působí, člověk, který v dětství trpěl špatnou výchovou či násilím, bude častěji sahát po násilí. Zajímavá studie, která tato fakta potvrzuje, je studie od japonského psychiatra, který studoval případy 145 vražd spáchaných v letech 1955 až 1957. Z výsledků tohoto výzkumu vyplynul fakt, že si ani jeden ze zkoumaných před vlastním činem neuvědomil hrozbu trestu smrti. Psychiatr uvádí, že přestože věděli o existenci trestu smrti, vrahové jednali výhradně emocionálně, nebyli schopni dohlédnout za přítomnost a nedali se myšlenkami na hrozící trest smrti od spáchání svého činu odradit. Jiný britský lékař hovoří o něčem podobném, říká, že vysoké procento těch, kteří se dopouštějí vraždy, je v době spáchání činu pod takovým tlakem, že si následků, které jim hrozí za tento čin, nejsou vůbec vědomi. Dalším faktem je, že někteří pachatelé se domnívají, že nebudou

dopadení, a tudíž ani potrestání. Musíme se tedy soustředit na jiný typ odstrašení než na odstrašení pomocí hrozby trestu smrti. Odstrašení by mělo spočívat v tom, že by se zvýšila pravděpodobnost dopadení pachatele a následného odsouzení a popravení. Další pohled, když opomeneme empirické vztahy, je filozofický aspekt odstrašení. Existuje řada etických úvah, které nepřipouštějí žádnou diskuzi o trestu smrti. První úvahou je zásadní zamítnutí odstrašujícího účinku, a to z toho důvodu, že by člověk neměl působit jako odstrašující prostředek, odsouzený by neměl působit jako příklad pro ostatní, aby odradil od zločinu ostatních.⁶⁹

4.2. Argument pojistky

Tento argument především souvisí s ochranou společnosti. Moderní společnost se v mnohém liší od dob dávno minulých, dnes se nás stát různými prostředky snaží ochránit před mnohými riziky. Začíná to ochranou ze strany policie, která nás chrání před násilím, hasičskými sbory, které nám přispěchají na pomoc, když nám jde o život, nebo třeba Českou obchodní inspekci, která naše děti chrání před nekvalitními hračkami na našem trhu, a končí věznicemi, které nás chrání před lidmi porušujícími pravidla naší společnosti. Je třeba se zamyslet, do jaké míry bychom měli člověka, který spáchal násilný čin, potrestat a oddělit od společnosti. Je zde nutné uvést, že jsou lidé, kteří do jisté míry jsou převychovatelní a lze je pomocí léčby vrátit zpět do společnosti. Na druhé straně jsou násilníci a vrazi, kteří jsou velmi nebezpeční pro společnost a existuje velká pravděpodobnost, že svůj čin zopakují. Velmi smutným příkladem této nemožnosti se změnit je případ vraždy Jakuba Šimánka z května 2008. Antonín Novák, který malého chlapce znásilnil a zavraždil, byl za trestný čin pohlavního zneužívání odsouzen na Slovensku už v červenci 2000 a předtím v dalších třech případech. Na svobodu byl propuštěn v roce 2004, uložena mu byla také ochranná léčba. Tu ale již po třech měsících ukončil. Poté se přestěhoval do Havlíčkova Brodu, kde si také našel svou oběť. Hrůzu, kterou musel zažít malý Kuba, si nikdo z nás nedokáže představit. U soudu soudní znalkyně Hajnová vypověděla, že se předchozí Novákova léčba zcela míjela účinkem a nelze očekávat, že by případně znovu nařízená léčba byla úspěšná. Navíc také uvedla, že věděl, že má brát léky, ale nečinil tak. Považuje ho za společensky vysoce nebezpečného a nelze vyloučit opakování tohoto činu, jeho resocializace je prakticky vyloučená. A jak se cítí Jakubovi blízcí? Jen těžko si to můžeme představit,

⁶⁹ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 16-21

určitě cítí vztek, ale i jistou lítost nad zbytečnou smrtí svého syna. Vždyť kdyby Slovenské úřady byly důslednější, Jakub by klidně mohl žít.⁷⁰

Otec Jakuba Hynek Blaško řekl novinářům: „Je to lidská zrůda. Chci vidět člověka, který byl schopen něco takového udělat. Neustále si kladu otázku, jak se to mohlo stát. Je škoda, že u nás byl zrušen trest smrti. V takovýchto případech si ho ty zrůdy zaslouží.“⁷¹

Existuje velmi mnoho názorů, které argument pojistky odmítají a vyvracejí její smysl. Jednou zásadní myšlenkou je fakt, že pokud jsme ochotni přijmout účel pojistky jako argument pro trest smrti, pak předpokládáme neomylnost lidských úsudků a rozsudků a neschopnost státu zajistit bezpečnost. Také vyvrací smysl trestu smrti, který je ukládán pachatelům kvůli možné recidivě. Argument pojistky by v takovém případě musel předpokládat, že je stát schopen ve chvíli vynesení rozsudku konkrétně předvídat, které zločiny se v recidivě objeví. V opačném případě by se muselo počítat s tím, že stát, který zastupuje společnost, hodlá popravít i řadu osob, které svůj zločin nezopakují. Právě v těchto případech se skrývá samá podstata argumentu pojistky, volí se mezi smrtí vraha a jeho potenciální budoucí obětí. Vždy však chybí jistota, že vrah v budoucnu někoho zabije. Z těchto důvodů by tedy klidně mohlo dojít k tomu, že na základě argumentu pojistky popravíme více zločinců, než je teoreticky nutné. Zde bychom mohli vrahy, kteří jsou popraveni a přitom by v budoucnu nikoho dalšího nezabili, považovat za prostředek. Zde musíme brát v úvahu, zda takovou smrt lze vykompenzovat pouhým pocitem bezpečnosti společnosti.⁷²

Nejlepší možnost pojistky samozřejmě spočívá v tom, usvědčit co nejrychleji co možná největší počet vrahů. Selhání v tomto směru se může katastrofálně projevit, toto selhání ukazují příklady sérií vražd a masových vrahů, kde ani konečné vykonání trestu smrti oběti nechránilo.⁷³

⁷⁰ NERIS, s.r.o. a ČTK. *České noviny*. 1996, poslední revize 28. 2. 2009 [cit. 19. 2. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz>. ISSN 1213-5003.

⁷¹ NERIS, s.r.o. a ČTK. *České noviny*. 1996, poslední revize 28. 2. 2009 [cit. 8. 6. 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz>. ISSN 1213-5003.

⁷² BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 22-24

⁷³ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 25

4.3. Argument odplaty

Emocionálně nejsilnějším argumentem, který podporuje trest smrti, je argument odplaty. Je také asi tím nejstarším v historii. Již celé babylonské trestní právo vycházelo z myšlenky odplaty. Tato odplata neznamenalala pouze smrt za smrt, ale také odplatu za pomluvu, krádež či špatně vykonanou operaci. Za pomluvu rodičů bylo trestem uříznutí jazyka, za špatně vykonanou operaci byla lékaři useknuta ruka a za krádež, ač se to zdá strašné, byl trest smrti.⁷⁴

Princip odplaty je takový, že se trestný čin odčiní odpovídajícím ekvivalentem. Argument odplaty se odlišuje od argumentů odstrašení a pojistky hlavně v tom, že se zde již nejedná o zabránění dalším zločinům. Poprava zločince zde má jiný význam, má demonstrovat spravedlnost, tedy spíše to, že je spravedlivé, že společnost zločin odsoudila. Odplatu lze vnímat jako vzájemné vyrovnání, při popravě zločince za vraždu, lze tedy použít často používané spojení život za život. V tomto případě odůvodnění může být poměrně snadné. Složitější je to samozřejmě v případech jako je například znásilnění, kdy se za tento čin v některých zemích trestá trestem nejvyšším. Potom zde nastává otázka, zda trest je odpovídajícím trestem, zda se znásilnění může vyrovnat popravě. Stejně složité je to i u dalších mravních deliktů. I v těchto případech se musíme zamyslet nad tím, zda vůbec existuje takový systém, který by byl povznesen nad možnost chybných rozhodnutí učiněných člověkem a nad stranickost, která je vlastní každému právnímu systému, a který by byl tudíž schopen odsoudit člověka k smrti „oprávněně“. Amnesty International na toto reaguje a došla k závěru, že volání po trestu smrti jakožto výraz spravedlnosti je v rozporu s nespravedlností a zvlí, které uplatnění trestu smrti provázejí. Takovým příkladem může být ovlivnění spravedlnosti barvou pletí pachatele ve Spojených státech amerických. Čísla v tomto případě potvrzují toto tvrzení, v letech 1930 - 1957 bylo v USA popraveno 3 568 k smrti odsouzených osob, z toho bylo téměř 54 % černochů. V případech odsouzení za znásilnění a smilstvo je toto číslo ještě vyšší - téměř 90 %. Popravy za násilné smilstvo v roce 1957 mluví také jasně, z deseti osob bylo osm černochů. To by na první pohled nebylo tak zvláštní, ale musíme k porovnání uvést počet obyvatel, podle sčítání lidu v roce 1950 byl podíl černochů na celkové populaci přibližně 10 %.⁷⁵

⁷⁴ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 25

⁷⁵ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 25-26

Dalším faktorem, který zde musí být zmíněn, je to, že trest smrti jako odplata vykazuje vadu stranickosti a vlivů faktorů, které se vymykají soudní kontrole. Mezi tyto faktory patří především nemajetnost obžalovaného, která mu především znemožňuje nechat se zastupovat kompetentním advokátem pro trestní věci.⁷⁶

Zastánci, kteří podporují odplatu formou smrti, často zdůrazňují, i když se to zdá absurdní, že by se k trestu smrti mělo sáhnout jen zřídkakdy z obavy před tím, aby se jinak naše vnímání vraždy neotupilo a aby se tím nesnížil odstrašující účinek tohoto trestu. Každý pachatel totiž plní kromě funkce odplaty určitou společenskou funkci.⁷⁷

Odplata je argumentem, který je založen více než ostatní na emocionální základně, je spojena s různým chápáním spravedlnosti. Je samozřejmě velmi těžké specifikovat, co spravedlnost obnáší a jak by měla být chápána. V tomto případě, kdy mluvíme o spravedlnosti ve vztahu k trestu smrti, je nutné opět zdůraznit, že absolutní trest je nevratný a že zákon by proto měl jednat z hlediska nikoliv emocionálního, ale z hlediska čistě racionálního.

Základní myšlenkou teorie odplaty je myšlenka taolinu. Taolin v latině znamená odvetu, která odpovídá míře původního činu. Rozlišujeme dvě odlišná pojetí. První z nich posuzuje skutkovou podstatu formálně a hledá pro ni odpovídající trest. Druhé pojetí se snaží čin brát jako veličinu určenou subjektem, tedy pachatelem. Trest smrti jako talio za čin lze interpretovat jako výraz pokusu o nápravu právního řádu, který byl zločinem porušen. Předpoklad pro teorii odplaty je tvrzení, že existuje mravní řád, který se musí zachovávat buď poslušností, nebo trestem. To vede k jakémusi znovunastolení světového mravního řádu, a tudíž omlouvá popravu vraha jako ekvivalent jeho činu a je tedy zdánlivě legitimně zdůvodněné.⁷⁸

Trest smrti jako talio pro pachatele spočívá zcela v jiném pojetí. „Zdánlivě jasná ›absolutní teorie‹ odplaty nemůže zastít svoji etickou pochybenost. ‹Jednostranné posuzování nezbytnosti odplaty za čin svádí k formalismu, který vzhledem k člověku není na místě a který zabíjí veškerou lidskost, a tudíž i člověka.›“⁷⁹

⁷⁶ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 26

⁷⁷ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 26

⁷⁸ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 27-28

⁷⁹ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 29

Pokud mluvíme o spravedlnosti, je nutné uvést fakt, že nelze člověka brát jen jako subjekt a přidělit mu trest, jaký mu „patří“, ale musíme použít i soucítění s bližním, které vylučuje formální posuzování každého člověka. Formální posuzování se v praxi jeví jako neproveditelné a hlavně nežádoucí.⁸⁰

5. Eschatologie

Eschatologie⁸¹ může mít dva základní významy. Za prvé se jedná o teologickou disciplínu zabývající se buď posledními otázkami člověka (tj. z křesťanského hlediska otázka smrti, nesmrtelnosti lidské duše, soudu, očistce, pekla apod.), nebo posledními otázkami světa. Za druhé může v přeneseném smyslu eschatologie znamenat samotné poslední věci (obvykle světa); z tohoto hlediska je téměř synonymem pro eschaton, což je vlastní termín označující poslední věci.⁸²

Téma trestu smrti je bezesporu úzce spojeno s chápáním a postojem člověka ke smrti. Téma eschatologie je úzce spjata s vírou. Pokud mluvíme o víře, musíme se vrátit do středověku, kdy víra hrála velmi důležitou roli v životě každého člověka. Zatímco v době antické byl obraz smrti veselý, ve středověku byl děsivý a byl spojován s postavou kostlivce. Náboženství pro středověkého člověka znamenalo umocnění strachu ze smrti, protože i přirozenou smrt považovalo za plod hříchu a daně za ně. Ke křesťanské smrti, a tím pádem i ke středověku, neodmyslitelně patří rozpor mezi umíráním na tomto světě a vírou spojenou s oním světem. K takovému umírání tedy patří otázka, jak je možné odvrátit hrozící věčné zatracení na onom světě. Tato otázka v člověku vzbuzovala ještě větší strach ze smrti.⁸³

Postoj středověkého člověka lze považovat za velmi odlišný od postoje člověka ve všech ostatních dobách. Středověký člověk nepovažoval smrt za konec života, ale za další krok, za ten nejvýznamnější krok. Byl přechodem od pozemského života k zásvětní existenci. Středověký člověk věřil v další život duše v jiném světě.⁸⁴

⁸⁰ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996, s. 29

⁸¹ **Eschatologie** (z řeckého *έσχατος eschatos*, „poslední“; *λόγος logos*, „slovo, nauka“) je nauka o posledních věcech.

⁸² Wikipedia : otevřená encyklopedie. *Eschatologie* [online]. 2009. Dostupný z WWW: <<http://www.wikipedia.cz>>

⁸³ FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. Jinočany: H&H, 2006, s. 243-244

⁸⁴ DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 25-26

Smrt začala být ve středověku konfrontací křesťanů s otázkou příslibu nebo zatracení, stala se také ústředním motivem výtvarného umění i literatury. Vznikaly knihy zabývající se uměním zemřít. Tyto knihy byly původně určeny jako příručky pro kněze, brzy se o ně začali zajímat i obyčejní lidé, kteří měli potřebu disponovat takovým návodem. Na smrt měl být každý člověk připraven, k tomu sloužily prostředky milosti. Každý člověk měl mít a má mít právo posledního pomazání, což je eucharistická svátost spojená s odpuštěním hříchů. Ten, kdo zemřel bez posledního pomazání, zemřel špatnou smrtí, mala mors, stejně jako kacíři a sebevrazi, kteří skončili svůj život mimo církevní společenství.⁸⁵ „Dobrá smrt, špatná smrt – bona mors, mala mors, to nejsou v křesťanském chápání protiklady, které odlišují smrt lehkou a rychlou od bolestivé a těžké. Jedná se o úmrtí ve znamení spásy nebo zavržení.“⁸⁶

Zbožného křesťana neustále provázela nejistota kolem hodiny smrti a nebezpečí, že umře obtěžkán hříchy. Prostředky, jak předejít špatné smrti, byly různorodé, nejčastěji to byly modlitby, zbožný život, dobré činy nebo mučednictví ve jménu Krista. Touto cestou modliteb si lidé zpřístupňovali cestu k blaženosti a smrt se pak pro člověka mohla zdát být dobrou. Existovalo také mnoho prostředků, jak předejít špatné smrti, především to byla účast na mších. Každý člověk měl tento svět opouštět dobře vybaven, opatřen rozhřešením, odpuštěním hříchů a přijetím těla Kristova. Přesto však existovala možnost, že člověk zemře špatnou smrtí, důvodem byla náhlá smrt, proto se každý člověk snažil tuto možnost vyloučit. Další možnost přímluvy za dobrou smrt bylo vzývání svatého Kryštofa.⁸⁷ „Kryštofova podoba musela obzvláště odpovídat představám a pocitům středověkého člověka. Během 2. století se na Západě vytvořil Kryštofův ikonografický typ, který se bez podstatných změn zachoval dodnes: svatý v podobě obra, opírajícího se o hůl nebo kmen stromu, přenáší Krista přes řeku. Ve 12. století je ještě Kristus zpodobován jako dospělý, od 13. století se s ním už téměř výhradně setkáváme jako s dítětem.“⁸⁸

Ve středověku se však člověk nebál jen své vlastní smrti, pocíťoval i strach z mrtvých. Především se báli mrtvých, kteří před smrtí špatně žili nebo je potkal nepřírozený, předčasný konec. Pomocí různých zaklínadel a chlácholení se lidé snažili

⁸⁵ FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. Jinočany: H&H, 2006, s. 246

⁸⁶ FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. Jinočany: H&H, 2006, s. 246

⁸⁷ FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. Jinočany: H&H, 2006, s. 247-249

⁸⁸ FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. Jinočany: H&H, 2006, s. 249

odehnat zemřelé, které viděli jako strašidla, aby se nevraceli do svých domovů. Tento strach a rituály ale nesouvisí s křesťanským oním světem, ale pochází z dob dřívějších. I po příchodu křesťanství ale tyto rituály přetrvávaly. Poměr ke smrti se mění až koncem vrcholného středověku, přestože umírání a zvyklosti s ním spojené zůstávaly v podstatě stejné, byly církevně potvrzeny. Začínají se mnohem více objevovat myšlenky a díla zabývající se smrtí. Pozdní středověk se vyznačuje intenzivním uvažováním o poslední hodině člověka. Umírání je chápáno jako velké utrpení, vznikají knihy o umírání, tzv. ars moriendi. Ve 14. a 15. století se myšlení o smrti plně prosazuje v evropské mentalitě jakožto „náboženství smrti“.⁸⁹

Nejproslulejší německý básník pozdního středověku Oswald von Wolkenstein z jižních Tyrol svůj strach z umírání popsal ve své básni Cesta duše, která přesně popisuje hrůzu a obavy z umírání.⁹⁰

Cesta duše

„Mé srdce se svíjí
v těle a puká velkou obavou,
když pomyslím na trpkou smrt,
za dne, v noci, ráno –
ach běda, ta bída, ta úzkost! –
a nevím, kam má ubohá duše odejde.“⁹¹

Tato báseň není jediným dochovaným záznamem. Ze středověku se dochovalo mnoho záznamů o nadějích a obavách spojených s umíráním, ať už v životopisech knížat a světců, či ve vizích onoho světa. Rozkvět těchto vizí v písemné formě spadá do 12. století. Tyto vize mají velmi podobnou strukturu. Tato struktura od 7. do 13. století má společnou analogii prožitků umírání. Nejprve přepadnou duši umírajícího démoni, poté mu na pomoc přispěchá nebeský vůdce; duše prochází místy utrpení a milosti, setkává se s dušemi, které umírající znal, je nad ním vynesena Boží soud a vrací se do svého těla. S touto cestou jsou spojeny pojmy jako je očištec, nebe a peklo.⁹²

⁸⁹ DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 28-29

⁹⁰ DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 30

⁹¹ DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 30

⁹² DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 30

Můžeme tedy říct, že středověk měl zásadní význam při utváření pohledu na smrt. Víra dávala smrti nový rozměr, šanci na pokračování na onom světě. Smrt pro věřícího člověka není koncem, nýbrž dalším pokračováním. Dnešní ateisticky smýšlející člověk je o tento pohled na smrt ochuzen. Smrt je pro něj koncem, který ho nesmírně děsí. Tento strach však nevychází ze špatného svědomí, z vykonaných hříchů, ale z konce samotného, z toho, že nic dalšího nebude po smrti následovat.

6. Závěrečné shrnutí a interpretace argumentů a resumé

Na jedné straně odpůrci bojující za zrušení trestu smrti, na straně druhé zastánci trestu smrti. Tyto dvě skupiny bojují s velmi silnými argumenty. Avšak najít skutečnou pravdu je velmi obtížné jako u všech zásadních celosvětových otázek. Proto je nutné uvést právě tyto velmi silné argumenty a porovnat je.

Autoři, kteří jsou v této práci citováni, jsou do jednoho proti trestu smrti. Vycházejí z nejrůznějších průzkumů, které zpravidla vyvracejí argumenty pro trest smrti.

Proč být proti trestu smrti? Prvním argumentem je zcela jistě historie. Trest smrti je starý jako lidstvo samo, společnost vždy chtěla trestat člověka, který se provinil proti pravidlům společnosti a který by mohl být nebezpečím pro společnost. V celé historii se vystřídalo bezpočet hrůzných typů poprav, které vzbuzují hrůzu a nepochopení. Lidé byli trestáni nepřiměřeným způsobem, docházelo k osobním mstám, lidé ukazovali to nejhorší ze sebe. Ještě v nedávné historii a můžeme říci i dnes, dochází k popravám, které jsou podloženy falešnými důkazy a kterými se někdo snaží odstranit nepohodlného člověka. V české historii existuje jedno období, které se vyznačuje zneužitím moci vůči lidem s odlišnými názory a postojem, jsou to politické procesy v 50. letech 20. století. Tato nedávná historie jasně ukazuje zneužití, a to zneužití ze strany komunistického režimu, který řídil dění po dlouhou dobu v našem státě. Lidé byli proti rozsudkům bezmocní, nepomohly ani hlasy od významných světových osobností. Historická fakta nám tedy ukazují, jak snadné je zneužití absolutního trestu.

Druhým argumentem je fakt, že nebyl doposud vynalezen způsob poprav, který by byl bezbolestný. Pokud tedy mluvíme o humánnosti člověka, musíme brát ohled právě na tento fakt. Vědci se stále snaží najít způsob poprav, který by byl bezpečně bezbolestný a při kterém by nedošlo k utrpení odsouzeného. V současnosti se velmi mluví o smrtící injekci jako o nejlepším prostředku poprav. Avšak málokdo uvádí, co je s tímto způsobem poprav spojeno. Existují případy, které vyvracejí výjimečnost tohoto vynálezu. Při špatné aplikaci injekce může dojít k nesnesitelným křečím a obrovským bolestem, doba umírání se také oddaluje s odolností těla odsouzeného. Někdy je dokonce potřeba aplikovat více dávek, což prodlužuje dobu umírání až na několik desítek minut. Třetím argumentem, který je s tímto spojen, je doba před popravou. Smutným příkladem jsou Spojené státy americké, kdy odsouzený stráví v cele smrti několik let, mnohdy i deset nebo patnáct let, což je neuvěřitelné. Člověk často nezná den své poprav, čeká tedy na svou smrt a do poslední chvíle doufá, že zazvoní telefon a od jeho poprav bude upuštěno. Je mnoho případů, kdy odsouzený ještě před popravou spáchá sebevraždu v důsledku dlouhodobého psychického strádání.

Čtvrtým argumentem je jeden z nejčastěji uváděných v médiích, je to justiční omyl. Opět zde musím uvést Spojené státy americké jako příklad. Za posledních 25 let bylo v různých státech Spojených států amerických 75 prokázaných justičních omylů. Což při celkovém počtu poprav není zcela zanedbatelné číslo. Toto číslo je navíc jen přibližné, jsou to dokázané justiční omyly, odborníci se domnívají, že skutečný počet justičních omylů je mnohem vyšší. Díky moderním technologiím a DNA vyplouvá na povrch stále větší počet justičních omylů.

Dalším argumentem, proč nepodporovat trest smrti, je selhání lidského faktoru. Vše samozřejmě záleží na justici a na celkovém přístupu vyšetřování. Pokud budou vyšetřování zločinu řídit zodpovědní a čestní lidé a budou pečliví při hledání důkazů, sníží se možnost justičního omylu. Pokud představitelé spravedlnosti budou nestranní, půjde jim o spravedlnost a veškeré osobní zájmy dají stranou, opět to snižuje nebezpečí, že bude odsouzen nevinný člověk. Takový stav je však nedosažitelný, vždy budou existovat lidé na nepravých místech, lidé, kteří upřednostňují své zájmy a kteří zneužívají svou moc a pravomoci.

Další faktor, na který nesmíme zapomenout, je, že poprava člověka nemůže být ospravedlnována odstrašujícím účinkem. Z výzkumů vyplývá, že poprava neovlivňuje

další páčání trestného činu. Hlavním důvodem jsou lidské emoce, téměř každý, až na výjimky, jedná při páčání zločinu zkratovitě, pod emocionálním rozrušením. Zřídka kdy pachatel vraždy jedná pouze racionálně. Samozřejmě existují případy, kdy člověk začne plánovat vraždy, ale to jsou výjimečné případy, takový člověk je s největší pravděpodobností psychicky labilní jedinec. Z těchto důvodů člověk v popravě nevidí varovný akt a od činu ho neodradí ani možnost, že může být odsouzen k trestu smrti. Samozřejmě dalším důvodem, proč si tento fakt nepřipouští, je myšlenka, že ho vůbec nedopadnou a neodsoudí. Odpůrci trestu smrti dále užívají argument, že poprava nemá být zdůvodněna jako pojistka. Hlavní myšlenka je ta, že nikdo nemůže říci, zda v budoucnu může být odsouzený znovu schopen provést podobný či stejný čin. Přisuzovat mu tedy budoucí trestné činy není správné.

Zásadním argumentem je vyvracení, že trest smrti má být odplatou za čin. Odplata má být jakousi demonstrací spravedlnosti. V historii je odplata jedním z hlavních důvodů tělesných trestů a poprav. Nejlépe odplatu vyjadřuje výrok: „Oko za oko, zub za zub“. Je ale otázkou, zda takový výrok lze uplatnit v moderní demokratické zemi, zda bychom se nevraceli do minulosti, kterou ohledně trestů často odsuzujeme. Odplata je argumentem, který je založen více než ostatní na emocionální základně, je spojena s různým chápáním spravedlnosti. Je samozřejmě velmi těžké specifikovat, co spravedlnost obnáší a jak by měla být chápána. V tomto případě, kdy mluvíme o spravedlnosti ve vztahu k trestu smrti, je nutné opět zdůraznit, že absolutní trest je nevratný a že zákon by proto měl jednat z hlediska nikoliv emocionálního, ale z hlediska čistě racionálního. Všechny výše uvedené argumenty uvádějí, proč zrušit trest smrti.

Proč být pro trest smrti? Každý člověk má právo na život, to je všeobecně uznávaný názor. Existují lidé, kteří toto nerespektují, každý den dochází k násilnému usmrcení mnoha lidí. Jsou lidé, kteří dokáží spáchat ty nejkrutější činy, příkladem může být vrah Štefan Svitek (viz kapitola - Trest smrti na území českého státu). Tento mladý člověk dokázal velmi sadistickým způsobem zavraždit své nejbližší, svou těhotnou manželku a dvě dcery. Při pohledu na tento čin vyvstává otázka, má takový člověk právo na život? Každý odpůrce trestu smrti by samozřejmě řekl, že je to stále lidská bytost a že by se s ním mělo tak zacházet. Ale za zamyšlení stojí obrácená strana mince, takový člověk upřel právo na život lidem, navíc lidem, kteří se jen těžko mohli bránit, nedal jim žádnou šanci na záchranu, vynesl jasný ortel. Máme mít tedy soucit

s takovým člověkem? Rodina a blízcí oběti by bez pochyby řekli ne. Myslím si, že odpůrci trestu smrti nahlíží na tento absolutní trest pouze z pohledu odsouzeného, ale pohled obětí a její rodiny neuvádějí.

Smrt člověka je vždy pro nejbližší osoby tragická a smutná. Avšak když se jedná o přirozenou smrt či tragickou nehodu, lze se s ní časem smířit a zdůvodnit si ji mnoha věcmi, například, že to byl osud a že to tak prostě mělo být. Zdůvodnit si násilnou smrt bývá těžší, protože představa, jaká muka musel náš milovaný prožít, jaký strach a bezmoc cítil, nás činí ještě více nešťastnými. Vrah se nezamýšlel, co svým činem působí své oběti, jakou bolest a jaký strach v posledních chvílích života prožívá, proto by zastánci mohli hlavně tento aspekt použít jako argument. Vrah své oběti nedal šanci, zničil lidský život.

Další argument je, že člověk, který spáchá ten nejtěžší zločin, jako je vražda, a není šance na jeho převýchovu a navrácení do společnosti, by zbytek života strávil ve vězení. Vězení je dotováno z peněz daňových poplatníků, čili platit takovému člověku jeho základní potřeby není příliš pozitivní stav. Navíc mezi daňové poplatníky patří i rodina jeho oběti. Takový člověk po zbytek života není pro společnost nijak platný, navíc se tak zřejmě i cítí. Pro takového člověka stejně v jistém slova smyslu život skončil. Tento argument sice není příliš podložen lidskostí, ale je nutné ho uvést z hlediska praktického. Poprava je často levnější a rychlejší variantou než doživotní vězení.

V kapitole označené jako čtvrtá je pojednáno o třech nejzásadnějších argumentech pro trest smrti. Argument odstrašení lze podle výše zmíněných faktů lehce vyvrátit jako neopodstatněný, stejně jako argument pojistky. Avšak argument odplaty lze vzít v úvahu, je sice podložen nejsilněji emocemi, ale pro pohled na trest smrti je důležitý. Odplata vyjadřuje odpovídající trest za čin, v našem případě život za život. Z mnoha médií denně slyšíme o hrůzných vraždách, pro některé jsou to jen žhavé novinky vhodné k diskuzi, pro jiné však důvod k zamyšlení nad trestem smrti. Mnoho lidí by zcela jistě pod vlivem těchto zpráv volilo trest smrti, a to hlavně z důvodu odplaty. Odplata je tedy zásadním argumentem a není divu, emoce nás ovládají zpravidla nejsilněji.

Před vypracováním této práce byl můj postoj k trestu smrti jednoznačný. Byla jsem vždy pro absolutní trest bez výjimky. Zřejmě jako každý člověk jsem viděla tuto problematiku pouze z pohledu odplaty a ochrany společnosti, nikdy jsem nepřemýšlela nad justičními omyly, ani co znamená čekat na popravu. Můj názor po studiu etické stránky trestu smrti je, že trest smrti by se měl zachovat jako jedna z alternativ trestu. Musí ale být splněno několik podmínek. Za prvé by k trestu smrti měl být odsouzen pouze člověk, proti kterému jsou nevyvratitelné důkazy nebo který se přiznal. Za druhé by se musely změnit podmínky čekání na popravu, zkrátit se lhůta čekání v cele smrti. Další podmínkou by bylo, že odsouzený svůj čin provedl obzvláště brutálním způsobem nebo svůj čin předem naplánoval. Dále také by odsouzený musel být uznán nepřevychovatelným, čili jeho náprava by nebyla možná. Absolutní trest bych využívala jako krajní řešení, ale určitě by tu tato alternativa měla být.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. 1. vyd. Brno : DOPLNĚK, 1996. 178 s. ISBN 80-85765-56-X.
2. BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group, 2002. 208 s. ISBN 80-242-0878-4.
3. DERRIDA, J. ROUDINESCO, É. *Co přinese zítřek?* Přel. J. Fulka. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 285 s. ISBN 80-246-0542-2.
4. DINZELBACHER, P. *Poslední věci člověka*. Přel. P. Babka. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2004. 151 s. ISBN 80-7021-693-X.
5. DLOUHÝ, M. *Páté přikázání*. 1. vyd. Praha : Pragoline, 2008. 115 s. ISBN 978-80-86546-61-2
6. DVOŘÁKOVÁ, Z. DOLEŽAL, J. *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*. – vyd. Praha: Eva, 2001. 320 s.
7. *Evropská ústava: návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu*. Ostrava: Jiří Motloch-Sagit, 2005. 112 s. ISBN 80-7208-498-4.
8. FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. Přel. Č. Pelikán. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2000. 427 s. ISBN 80-86019-96-9.
9. FUHRMANN, H. *Středověk je kolem nás*. Přel. T. Klimek. 1. vyd. Jinočany: H&H, 2006, 410 s. ISBN 80-7319-042-7
10. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.
11. CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*. 1. vyd. Praha : Petrklíč, 2004. 175 s. ISBN 80-7229-107-6.
12. IVANOV, M. *Justiční vražda aneb Smrt Milady Horákové*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství XYZ, 2008. 338 s. ISBN 978-80-7388-035-4.
13. KAPLAN, K. *Největší politický proces*. 1. vyd. Brno : DOPLNĚK, 1995. 347 s. ISBN 80-85270-48-X.
14. LIŠKA, O. a kolektiv. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006. 294 s. ISBN 80-86621-09-X.
15. LYONS, L. *Historie trestu*. 1. české vyd. Praha : Svojtka & Co., 2004. 190 s. OSBN 80-7352-021-4.

16. MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. Přel. V. Čadský. Aktualizované vyd. Praha : Rybka Publishers, 2001. 407 s. ISBN 80-86182-05-3.
17. SÍGL, M. *Co víme o smrti*. 1. vyd. Praha : Epoque, 2006. 416 s. ISBN 80-87027-11-6
18. ŠAFR, P. *Reflex: cs společenský týdeník*. Č. 7. Praha: Ringier ČR, a.s., 2009. ISSN 0862-6634
19. VÁHALA, R. *Smrt generála*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1992. 192 s. ISBN 80-7023-124-6.
20. VIRT, G. *Žít až do konce*. Přel. D. Pohunková, T. Starnovská. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2000. 96 s. ISBN 80-7021-330-2.
21. VONDRUŠKA, V. *Katovny a mučírny*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1993. 70 s. ISBN 80-205-0321-8.
22. WALLER, M. *Absolutní trest*. 1. vyd. Ostrava : Domino, 2006. 407 s. ISBN 80-7303-310-0.

Elektronické zdroje

1. DRAHOTA, L. *Moskyt - Geograficko badatelský magazín*. 2000, poslední revize 25.2. 2009. [cit. 11.7. 2008]. Dostupné z <<http://www.moskyt.net>>
2. HROMÁDKA, T. *Spořilovské noviny*. 2004, poslední revize 26.3. 2009 [cit. 30.11.2004]. Dostupné z <<http://sporilov.info/index.php>>
3. NERIS, s.r.o. a ČTK. *České noviny*. 1996, poslední revize 28. 2. 2009 [cit. 8. 6. 2008]. Dostupné z <<http://www.ceskenoviny.cz>>
4. Ringier ČR, a.s. *Reflex*. 2005, poslední revize 13.4. 2009 [cit. 12. 2. 2009]. Dostupné z <<http://www.reflex.cz/Clanek35024.html>>
5. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Eschatologie* [online]. c2009 [citováno 18. 03. 2009]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Eschatologie&oldid=3756582>>

Seznam příloh

- I. Pankrácká gilotina
- II. Popravčí prkno
- III. Trest smrti – stav k březnu 2001
- IV. Dotazník
- V. Dotazník
- VI. Dopis Milady Horákové
- VII. Dopis Heliodora Píky
- VIII. Dopis Rudolfa Slánského
- IX. Vykonané tresty smrti v Československu
- X. Hlavní metody poprav používané v amerických státech

Přílohy

PŘÍLOHA I – Pankrácká gilotina

Mgr. HROMÁDKA, T. *Spořilovské noviny*. 2004. Poslední revize 26.3. 2009 [cit. 30.11.2004]. Dostupné na WWW: <http://sporilov.info/index.php>.

PŘÍLOHA II – Popravčí prkno v Pankrácké věznici

DRAHOTA, L. *Moskyt - Geograficko badatelský magazín*. 2000, poslední revize 25.2. 2009. [cit. 11.7. 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.moskyt.net>. ISSN:1213-6905

PŘÍLOHA III

Trest smrti: stav k březnu 2001

CELKOVÝ STAV K BŘEZNU 2001:			
Státy, které zrušily zcela trest smrti			75
Státy, které zrušily trest smrti pro „obvyklé zločiny“			13
Státy, které trest smrti formálně nezrušily, ale v praxi jej nepoužívají			20
CELKEM			108
Státy, které dosud trest smrti zachovávají			87

Země, které zrušily zcela trest smrti

ZEMĚ	ROK ZRUŠENÍ T.S.	ROK ZRUŠENÍ PRO OBVYK. ZLOČINY	ROK POSLED. POPRAVY
ANDORRA	1990		1943
ANGOLA	1992		
AUSTRÁLIE	1985	1984	1967
ÁZERBÁJDŽÁN	1998		1993
BELGIE	1996		1950
ČESKÁ REPUBLIKA	1990		1989
DÁNSKO	1978	1933	1950
DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA	1966		
DŽIBUTY			
EKVÁDOR	1906		
ESTONSKO	1998		1991
FINSKO	1972	1949	1944
FRANCIE	1981		1977
GRUZIE	1997		1994 (K)
GUINEA-BISSAU	1993		1986 (K)
HAITI	1987		1972 (K)
HONDURAS	1956		1940
HONG-KONG	1993		
CHORVATSKO	1990		
IRSKO	1990		1954
ISLAND	1928		1830
ITÁLIE	1994	1947	1947
JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA		1995	1991
KAMBODŽA	1989		1950
KAPVERDY	1981		
KIRIBATI			(I)

KOLUMBIE	1910		1909
KOSTARIKA	1877		
LICHTEJNŠTEJNSKO	1987		1785
LUCEMBURSKO	1979		1949
MAĎARSKO	1990		1988
MAKEDONIE			
MALTA	2000	1971	1943
MARSHALLOVY OSTROVY			(I)
MAURICIUS	1985		1987
MIKRONÉSIE			(I)
MOLDAVSKO	1995		
MONAKO	1962		1847
MOSAMBIK	1990		1986
NAMIBIE	1990		1988 (K)
NĚMECKO			
(NDR)	1987		
(SRN)	1949		
NEPÁL	1997	1990	1979
NIKARAGUA	1979		1930
NIZOZEMSKO	1982	1870	1952
NORSKO	1979	1905	1948
NOVÝ ZÉLAND	1989	1961	1957
PALAU			
PANAMA			1903 (K)
PARAGUAY	1992		1928
POBŘEŽÍ			
SLONOVINY	2000		
POLSKO	1997		1988
PORTUGALSKO	1976	1867	1849 (K)
RAKOUSKO	1968	1950	1950
RUMUNSKO	1989		1989
ŘECKO	1993		1972
SAN MARINO	1865	1848	1468 (K)
SEYCHELY		1976	(I)
SLOVENSKÁ REPUBLIKA	1990		
SLOVINSKO	1989		
SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OS. ŠALAMOUNOVY OSTROVY	1990		(I)
ŠPANĚLSKO	1995	1978	1975
ŠVÉDSKO	1972	1921	1910
ŠVÝCARSKO	1992	1942	1944

TURKMENISTÁN			
TUVALU	1999		(I)
UKRAJINA	1999		
URUGUAY	1907		
VANUATU	1981		
VATIKÁN	1969		
VELKÁ BRITÁNIE	1998	1973	1964
VENEZUELA	1863		
VÝCHODNÍ TIMOR	1999		
(K) = datum poslední známé popravy (I) = žádné popravy od získání nezávislosti			

Státy, které zrušily trest smrti za „obvyklé trestné činy“

ZEMĚ	DATUM ZRUŠENÍ PRO „OBVYKLÉ TREST. ČINNY“	DATUM POSL. POPRAVY
ALBÁNIE	2000	
ARGENTINA	1984	
BOLÍVIE	1997	1974
BOSNA A HERCEGOVIN A	1997	
BRAZÍLIE	1979	1855
COOKOVY OSTROVY		
FIDŽI	1979	1964
IZRAEL	1954	1962
KANADA	1976	1962
KYPR	1983	1962
LITVA	1999	
MEXIKO	1957	1937
PERU	1979	1979
SALVADOR	1983	1973 (K)

(K) - datum poslední známé popravy

Státy, jež formálně trest smrti nezrušily, v praxi jej však nepoužívají
(nejméně v posledních deseti letech)

ZEMĚ	DATUM POSLEDNÍ POPRAVY
ANGUILLA	
BERMUDY	1977
BHÚTÁN	1964 (K)
BRUNEJ A DÁRUSALÁM	1957 (K)
BURKINA FASO	
FILIPÍNY	1976
GAMBIE	1981
GRENADA	1978
KONGO	1982
MADAGASKAR	1958 (K)
MALEDIVY	1952(K)
MALI	1980
MONTSERRAT	
NAURU	(I)
NIGER	1976 (K)
PANENSKÉ OSTROVY	
PAPUA-NOVÁ GUINEA	1950
RWANDA	1982
SENEGAL	1967
SRÍ LANKA	1976
STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA	1981
SURINAM	1982
TOGO	
TONGA	1982
TURECKO	1984
ZÁPADNÍ SAMOA	(I)
(K) = datum poslední známé popravy	
(I) = žádné popravy od získání nezávislosti	

PŘÍLOHA IV – Dotazník

Hlasovali byste pro znovuzavedení trestu smrti?

- **PROTI**

Jsem proti trestu smrti, jsem daleka volání po krvi i těch největších psychopatů a vrahů. Cítím vždy jen smutek. V diskuzi již jistě někdo zmínil, že trest smrti nefunguje preventivně, je celkem drahý atd. Snad jediný, u koho bych volání po smrti pochopila (i když neschvalovala), jsou pozůstalí. Věřím ovšem, že pro velkou část z nich by to velký smysl, vykoupení či úlevu nepřineslo. A to jsem ani nezmínila justiční omyly. A pokud je někdo nebezpečný, měl by zůstat pod zámkem. Pomsta doufám s tím nemá co dělat.

- **To nemá stopro řešení**

Jak to tady čtu, a čtu to pozorně, tak jsem na tom úplně stejně, jako na začátku. Když vyloučím dost "argumentů", který nejsou zrovna argumenty, pořád musím v něčem přisvědčit oběma táborům (sám jsem spíš hodně převážnej odpůrce trestu smrti). Lepší argumenty mají odpůrci, jsou promyšlený a racionální. Silný argumenty mají příznivci, ale jsou spíš emotivní (nemyslím tím "kdo toho zločince má žít" to argument jistě není). Ale: je zřejmý, že existují lidi, který jsou prostě schopný vyvraždit celou mateřskou školu, aniž by na nepatřej okamžik s tím měli jinej problém, než že neumějí žrát z ešusu. Takže jsem zas tam, kde jsem začal. Pravda, když je zašijete skutečně do basy (pro mě osobně by to bylo stejný, jako mašle) a zůstanou tam do smrti, už nikdy nic neprovedou. Ale je to fakt přiměřenej trest? Nahoře je spousta příkladů, který vyřazují jejich protagonisty (vrahy) z lidský společnosti, kdežto doživotí v base je tam nechává. A s tím mám problém.

- **trest smrti a důstojnost**

Trest smrti zachovává lidskou důstojnost zločince. Za čiré ZLO se mu dostane jako svéprávnému člověku spravedlivé odplaty - rovněž čiré ZLO. Když je zavřen na doživotí, dostává se na podlidskou úroveň nebezpečného chovance blázince nebo spíš nebezpečného zvířete v kleci, navíc je nutné ho žít a platit personál. Přesto jsem spíš proti trestu smrti: zaprvé víme, jak to někdy chodí s dokazováním "viny", zadruhé vzbuzuje příliš velké emoce - viz různé demonstrace v USA, požadující smrt nebo naopak zproštění viny odsouzeného.

- smrt za smrt !

V prokázaných případech vraždy, týrání dětí apod., lidí typu Zelenka, Novák....jsem jednoznačně pro zavedení trestu smrti!!! Proč máme z našich daní živit takové zrůdy???

- Raději ne

Hodně se tu hovoří o zrůdách a mimořádných zločinech a o tom, že by případný trest smrti měl být rezervován pouze pro takové případy. To je sice z čistě lidského hlediska velmi svůdná argumentace, mnoho jejích proponentů si ale neuvědomuje, že je prakticky nemožné právně formulovat případnou zákonnou úpravu tak, aby skutečně fungovala jak si představují. Omezit to typem zločinu? Na pachatele s určitým psychologickým profilem? Dát někomu rozhodovací pravomoc nad tím kdo je skutečná zrůda a kdo je tuctový zločinec? Dalším problémem by byla samotná existence trestu smrti v právním řádu - jakmile tam jednou je, s jakýmkoli množstvím dobře míněných omezení, tak už je prostě k dispozici a neustále by zde bylo pokušení jeho záběr rozšířit. Stačí aby se stalo něco veřejnost popuzujícího, média to "rozmáznou", objeví se nějaký populistický politik požadující trest smrti za takové jednání, rozhořčený lid ho podpoří a proletářská spravedlnost ožívá.

- Nejlepší ze špatných řešení

Jak jinak odčinit chování zrůdy, která se pro pár sekund pochybné rozkoše neštítí zabít dítě? Ve starém Řecku museli takovéto monstři svrhnout ze skály sami rodiče, pokud ještě žili, a to jako trest za to, jak potomka vychovali. Nejde snad ani o pomstu, ani o vyrovnání účtů stylu oko za oko... Jde jen o to, aby se něco podobného již nemohlo opakovat. Já osobně bych soudruha doktora, který umožní propuštění nějakého devianta z vězení nebo psychiatrické léčebny, jako se to stalo nedávno, posadil v případě recidivy k tomu úchylovi na celu. Pseudohumanita páchá nezměrné škody na nevinných lidech. Jsou však chvíle, kdy by člověk v případě nezvratně prokázaného zvěrstva měl potlačit emoce a jednat racionálně.

- Absolutní trest

Jsem jasně pro zpřísnění trestů v ČR, ale nikdy pro absolutní trest. 1) Absolutní trest nikdy a nikde nevedl ke snížení kriminality, nebo měl prokazatelně preventivní

účinek. 2) V souvislosti se zavedením DNA se ukazuje, že možnost omylu tu je a bude vždycky. 3) Je zneužitelný - viz politické popravky za Komančů Zdar, Pepa

- Ano

Včera ve zprávách na CT1 (připouštím, že je to poněkud populistické). Muž umlátí dvoutleté dítě, 17 let žaláře???

PŘÍLOHA V – Dotazník

Čím jste chtěl být, když vám bylo patnáct?

Letcem.

Jaké máte vzdělání?

Středoškolské.

Jak a za jakých okolností jste se dostal ke svému povolání? Co vás vedlo k tomu, že jste si je zvolil?

Touha po dobrodružství.

Jste ženatý?

Ano.

Máte děti?

Dvě.

Věděly o vašem povolání?

Ano.

Místo v životě, jež byste jim doporučoval?

Aby vykonávaly takové povolání, které jim bude zároveň koníčkem.

Jaké jste měl po první popravě pocity?

Šokující.

Byl jste za svou práci placen?

Nebyl jsem placen.

Váš oblíbený spisovatel?

Čapek.

Kniha, která vás v poslední době zaujala?

H. G. Wells – Neviditelný.

Máte nějakého koníčka?

Sport.

Vzpomenete si na svou první popravu? Kdo to byl a jak se choval?

Nevzpomínám si. Při popravě se každý choval klidně.

Znal jste u popravovaných jejich tvář, jméno, případně zločin, za který byli odsouzeni k trestu smrti?

Ano.

Je pravda, že odsouzení měli poslední přání? Jaká to zpravidla byla?

Není to pravda.

Popravil jste někdy ženu? Kdo byla a jak se chovala?

Ne.

Kolik let jste svou profesí vykonával?

(Bez odpovědi)

Čím se nyní živíte?

(Bez odpovědi)

Spíte dobře?

Ano.

Byl jste někdy členem nějaké politické strany? Jste člen odborů?

(Bez odpovědi)

Souhlasíte se zrušením trestu smrti?

Ano. Jen barbarské národy využijí absolutního trestu.

Jaké je vaše oblíbené jídlo?

Ryby.

Neměl jste výčitky svědomí ve vztahu k vaší práci?

Měl a mám.

Kolik je vám let?

(Bez odpovědi)

Nezanechala na vás práce následky v tom smyslu, že byste byl člověkem bez citu, bez soucitu?

Nezanechala.

Kdybych vám mohl splnit tři přání – jaká?

Aby každý člověk na této planetě měl za první svobodu, za druhé zdraví, za třetí lásku a přátelství.

PŘÍLOHA VI – Dopis Milady Horákové

Moji milovaní,

četla jsem kdesi dávno, že dopis je jako světlo a paprsek hvězdy. Přichází k lidem a ozařuje je často, když už jeho zdroj dávno vyhasl a neexistuje. A přece je lidem u něho jasno a svítí jim. Tak to bude i s tímto mým listem. Budu Vás hladit a líbat svými slovy i tehdy, když už ruka, která ho píše fyzicky, bude od Vás vzdálená. “Neplačte pro mě příliš,” říká Kožík v jedné své básničce, kterou jsme četli v nemocniční cele v Malé pevnosti terezínské. Prosím Vás, přečtěte si tu básničku spolu s tímto dopisem a jednejte podle slov, která jsou tam obsažená. Opravdu neplačte a svoje srdce nemučte smutkem. Je to mě vroucí přání, prosím Vás, splňte je! Víím, že je to někdy těžké obejít se bez slz, když Bůh na nás seslal zkoušku a neštěstí. Ale vždyť já také nepláču a bylo by mi v této chvíli mnohem lehčeji, kdybych měla jistotu, že Vaše duševní síly budou takové, že dokážete překonat ten nesmírný zármutek, který Vás dnes zaplavuje. A nebo se vyplačte, vynaříkejte, pak už jen vzpomínejte na to všechno krásné, co jsme společně prožili a co jsme si navzájem dali. Vííte, že jsem si uvědomila, že jsem Vám často po návratu z německého vězení říkala, že jsem si vědoma, že mi můj život, který jsem opravdu Božím zázrakem zachránila, byl jenom půjčený. Cožpak jsem se tehdy musila vrátit? Má hlava byla již ztracena, 27 kamarádů padlo pod sekýrou, a já byla najednou zase mezi Vámi. A ještě jsme se k tomu všichni shledali – táta, dědeček, Horákovi, Janička a Vy dva mladí, krásní: Věra a Pepík. A kolik pak bylo ještě šťastných chvil. I když ten život po roku pětačtyřicátém tak třesnutě supěl kolem mne, i když mi pro všechnu tu dřinu a práci pro jiné zůstávalo pro Vás jen maličko času, přece jsem od Vás dostala plné náruče lásky a upřímného citu. Teď teprve cítím, co to bylo za dary. Jaký jsem byla šťastný a bohatý člověk. A kromě Vás, nejbližších, co ještě jiných upřímných a krásných srdcí mne mělo opravdu rádo. Nelitujte mne. Žila jsem život plný, opravdový život, který nestál, nezahníval, ale prudce tekla a vířil. Někdy mne otloukal a poznala jsem jeho tvrdost a těžkosti, jindy zas hladil a smál se sluncem. Byl to prostě skutečný život, a já jsem zaň Bohu neskonale vděčná. A že to skončí? Všechno musí jednou skončit. Co muselo odejít lidí cennějších a mladších než já, a třeba neměli v životě ani setinu těch hodnot, jimiž jsem byla tak štědře já obdařena. Měla jsem Vaši lásku – co jen to samo je za úžasný dar. Měla jsem teplo krásné, upřímné lidské pohody, kterou jste vytvářeli kolem mne: nejprve moji dobří, drazí rodičové, pak TY, sestřičko Věro, a pak můj předražený, milovaný, krásný muž, mé dítě, má dceruška Jana, předobry přítel Pepíček a Vy všichni ostatní domácí i přátelé. Poznala jsem život z jeho stínů

i světél. Pohladila mne často ruka i slova těch, jimž jsem to ani nemohla nebo neuměla oplatit. Svítalo na mne sluníčko upřímných srdcí i tehdy, když mne osud zastrčil do mrazivého stínu. A to je nejvíc, co můžeme v životě chtít. Jen jedno mne opravdu trápí. To, že jsem já dávala málo. I když jsem chtěl raději rozdávat než přijímat, nesplnila jsem toto své předsevzetí. Drobila jsem se mezi mnohé, a na Vás, moji nejmilejší, zbývalo často jen to, že jsem k Vám přišla položit unavenou hlavu, vypnout přepjaté nervy, povolit si a nabrat sil i dechu. Dávat, dávat jsem už někdy neměla co. A Vy všichni jste tak trpělivě sloužili svou péčí, láskou a často, přechasto shovívavostí. Kdyby se mohl člověk vracet zpět do minula, toto bych chtěla napravit. Jak mne to trápí – je to má největší bolest v této chvíli, že už není možno, že nezbývá času to napravit. A zas nakonec ještě přidávám bolest. Prosím Vás, pro všechno krásné, co bylo mezi námi: odpusťte. Stalo se to tak nějak proti všemu očekávání. Tolik jsem si přála už Vám nikdy neublížit, když jsem psala podobný list o svém odsouzení v drážďanském vězení uprostřed nacistického šílenství. Tolik jsem slibovala tomu trsu lučních zvonečků na lipském vězeňském dvoře, který tam zůstal uprostřed rozvalin po bombardování, že už nikdy nebudu dávat před Vámi ničemu na světě přednost. A přece to zas dopadlo jinak. “Jsou určité pudy v člověku, které nestačí překonávat, vždy zas a zas vyplavou nad hlavami povahy jako míč nad vodu.” To jsem také nedávno četla. A já měla takové nepřekonatelné volání v sobě. Vždycky něco řeklo “To musíš”, a já pak jsem tomu dávala nejen celou sebe, ale brala jsem i Vám. S takovou samozřejmostí jsem od Vás vyžadovala, abyste respektovali mé cíle. Snad proto, že jsem byla o nich vždy přesvědčena, že jsou neosobní, vyšší a posvátnější než to, co jste sledovali Vy. A bylo v tom často tolik omylu – sobeckosti – povrchnosti a nedomyšlenosti. Neodmítejte toto doznání, je pravdivé – jen si mne správně rozeberte. Vaše kritika bude i tak víc než shovívavá a já z ní vyjdu s plnou náručí lásky a prominutí. Ale musíte to vědět, že to dnes takhle cítím. Vždyť jsem ve chvíli, kdy člověk smí už jen pravdu říkat a ničím si neulevovat. Vím, že jste přesvědčeni, že jsem nikdy nechtěla jednat nečestně a podle, že jsem to myslela upřímně a poctivě, co jsem kdy dělala. Ale když myslím na Vás, na rozbité štěstí, kterému jsem zasadila sama tolik ran, ptám se: nepřecenila jsem některé hodnoty – bylo toho potřebí, abych hrála nejen o svou, ale také o Vaši tichou a skromnou spokojenost dobrých a milujících se lidí? V posledních měsících jsem si tuto otázku položila tak často, že Vám ani neumím říct. A před soudem svého svědomí jsem došla k tomu, že jsem se na Vás, na těch sobě nejbližších, na těch, kteří dovedou milovat bez nároku, bez touhy po odezvě, že na Vás jsem se opravdu provinila. Prosím Vás proto s velkou vroucností svého srdce, odpusťte, odpusťte a vzpomínejte jen na to

dobré, co bylo. A snad toho také najdete dost, když to na náruč nestačí. Kdybych věděla, že se Vám opravdu podaří najít alespoň několik skutečných, neměnných a trvalých hodnot našeho vztahu, bylo by mi lehké. Prosím Vás, pokuste se o to. Pak zůstanu jistě trvale mezi Vámi a těmi, kdož mne milovali a byli mi blízcí. To už mne potom nelitujte, že odcházím od Vás dříve, než jste, než jsme předpokládali. A vůbec mne nelitujte – vzpomínejte jen – vzpomínejte radostně, tvořivě, ať z každé té vzpomínky je klad. Chraňte se zbytečné negace a rozeznávejte dobře a jasně, co je kladem, co hodnotou! Buďte i při lásce kritičtí a nezatěžujte se ze mne ničím, co by Vás mohlo svést z cesty jasného, prostého, kladného života. Neustrňte – jděte dál – nezavírejte se v ulitě svého myšlení, které by se bálo mé kritiky – to je kritického cenění mé osoby! Vždyť Vaše láska mi nedá nakonec ublížit, i když si mnohé zhodnotíte po pravdě a ne tak, jak jsem si to představovala já. Budu v tom Vašem oceňování ještě vždycky na tom moc dobře. Jestli bych vůbec směla někomu něco vyčítat, je to, že mne mnoho těch velkých a laskavých srdcí přeceňovalo. Neříkám to ze zpovědní skromnosti. Víím, že jsem dělala mnohé a také dobře, říkám Vám, že jsem Vás rovněž horoucně a hluboce milovala, ale snad by mi bývalo často bylo potřebí, abyste mi byli dovedli ukázat, že mne něco zavádí, říci to tak, jak mi to kolem vánoc 1947 řekla jednou Alice Masaryková: “Paní, nedělejte se wichtig.” Myslela to v žertu, ale sedělo to. Mělo se mi to říkat častěji. – Možná že bych Vám tento dopis nepsala. “Nikdy neplač nad rozlitým mlékem,” říkávala má mateřská přítelkyně F. F. Plamínková. Vzpomínám: bude tomu za čtyři dny – 28. června – právě osm let, co ji ode mne nacisté odtáhli do Kobylis a tam zastřelili. Bylo mi tehdy z toho přeukrutně hořce, a když bylo nejsmutněji, vzpomněla jsem si na tato její slova. Lidský život je sice něco víc než rozlité mléko, ale pod zorným úhlem věčnosti také jen vlastně taková malá událost. Všechno se nikdy nepovede – i poctivě myšlené může být mylné a svede tě z cesty. Když jsem stávala v podzemní muničce pod lipskou věznicí u svého revolverového soustruhu a táhla, již hladová, desátou hodinu denní nebo noční šichty, tam jsem poznala, že jen jediný špatný hmat, jen jedno nepromyšlené otočení a už Tě stroj drtí a drtí. A což takový hutník, valcář nebo pudlař. Zapomene se na vteřinu, nesprávně se postaví a stojí ho to život. A to se může stát i veřejnému pracovníkovi, i politikovi. Vždyť dnes všichni jedeme v tom ohromném, třesnutém dění, které láme svět a rodí nový život. A všechno se rodí s bolestmi, za vše se musí platit. Bude-li můj osud tím potřebným zmrtněním půdy, pak ani on nebyl nadarmo. Vy nejlépe víte, jak jsem milovala ten kus světa, kde je má vlast. Vy mi snad také věříte, že jsem ho ani jeho lid nechtěla zradit. Nebylo to nízké a nečestné, co mne přivedlo či svedlo k těmto koncům. Ale byla-li to nesprávná

cesta, pak je mi samozřejmé, že to takhle muselo dopadnout. Omyl politikův, jako nepromyšlený pohyb valcře – obojí končí pravidelně smrtí. Proto prosím, Vy, kteří budete také ještě přesvědčováni časem, já už to vidět nebudu, najdete-li moji chybu potvrzenou, nesmíte vidět v tom urážku a křivdu, když se také tak bude posuzovat. Nezatrpkněte, nedívejte se jen očima své osobní bolesti – sudte po pravdě – proto mne nebudete ještě méně milovat, když si budete umět říci: udělala chybu. Jen mi ponechte to právo před svou tváří, že jsem měla sílu i v této chvíli o sobě myslet poctivě a čestně. – Vy víte, že tuto přetěžkou chvíli svého života překonávám, jak jen nejpevněji mohu, toliko s pomocí Boží. Když jsem se vrátila v roce 1945 z kriminálů a měla jsem rozhovor v evangelickém bratrském sboru, řekla jsem tam mezi jinými: “V těch nejtěžších chvílích, v terezínských kasematech, v Principově cele č. 8, poznala jsem, co je to Bůh, a pocítila jsem, že mne Bůh přijal.” Nyní to vím určitě. A proto i Vy se opřete o víru v Něj. Nebudete zoufalí, jako ani já nejsem zoufalá. Podívejte se: Naše předobrá máma umírala tři roky na rakovinu a opouštěla nás také právě v té chvíli, kdy by se jí s námi bylo ještě tak dobře, ba dokonce radostněji žilo. A já to nebudu mít ani tak těžké, jako to měla ona, chudéřka moje. A budu zase s ní. Máte-li víru, i to mi můžete závidět. Nepíši Vám nic, co by znamenalo radu nebo pomoc v nesnázích, které Vás ještě čekají. To mi musíte prominou, to už nějak nemohu – tolik už nestojím nohama na zemi. Vy si jistě poradíte sami a musíte. Jen Vás z plna srdce prosím, chraňte své zdraví, buďte ve všem všude opatrní a neopouštějte se. Život je samé úskalí a já budu do posledního dechu prosit Boha, aby Vás zbavil všeho zlého. Jenom ta krutá bolest kdyby nebyla, to mé zlomené srdce, to, že nevím o svém milovaném, předrahem muži. Je-li mezi živými, budou pro něho platit slova, která napíši jemu, tak jako každému z Vás. Nezapomeňte na mne se svou láskou a modlitbou

PŘÍLOHA VII – Dopis Heliadora Píky

„Milovaní, nejdražší,

před strašně a hrůzně tragickými okamžiky stojím klidný, vyrovnaný, s čistým svědomím, že – přes mnohé chyby – jsem své povinnosti plnil co nejsvědomitěji a co nejpoctivěji. Jsem přesvědčen, že nejde o justiční omyl, vždyť vše je tak průhledné – že jde o politickou vraždu; přece však rád přinesu tuto násilnou oběť, bude-li sloužit k uklidnění v národě, k jeho sjednocení. Není ve mně zloby, nenávisti ani pomstychtivosti, snad toho chtějí moji protivníci využít k dosažení jednoty – studí mne však hořká lítost nad tím, že zmizela spravedlnost – snad jen dočasně – a šíří se nenávist, mstivost, zmizel smysl pro snášelnost, pro svobodu myšlení a projevu. Jak lehce se pravda překroutila v pravý opak a není dovoleno dáti jediného svědectví a důkazu k obhájení pravdy. Je mi líto, že strach ovládl většinu lidí a že se neodvažují říci pravdu, nebo aspoň neříci vyloženou lež buď z donucení, nebo z konjunkturalismu.

Kam že zmizela poctivost a odvaha? Kam zmizelo naše „credo“ – zděděné od mistra Jana Husa a T. G. Masaryka – které jsme tak hrdě sobě i světu připomínali? Pravda! Je to soumrak národního svědomí, nebo už temno svobody lidských práv? Ne, nemohu uvěřit, neboť génus národa je věčný, přetrvá bouří a nedá zahynouti!“

VIII – Dopis Rudolfa Slánského

„Uvědomuji si, že k mému zatčení musely vésti nějaké vážné, mně neznámé důvody. Vím také, že se musí přikročit k zatčení při vzniku pouhého podezření, protože provinilec se zpravidla nepřizná, dokud je na svobodě. Ale pokud jde o podezření vůči mně, podezření z nějakých zločinů vůči straně, jde o strašlivý omyl. Nikdy v životě jsem stranu nezrazoval, vědomě jí neškodil, s agenty nepřítele se nepaktoval.

Vím, že také jiní, kteří byli později odhaleni jako darebáci, zprvu zdůrazňovali svou nevinu. Ale v mém případě tomu tak není a ani nemůže být. Nikdo neví lépe než já, že jsem straně nikdy nebyl ani v myšlenkách nevěrný.

Vím, že jsem těžce chyboval, především v kádrové politice, krátkozrakostí a důvěřivostí vůči špatným lidem, hrubým zanedbáváním bdělosti a lehkomyšlností a nedůsledností v ideologické oblasti. Dopustil jsem se také těžkých chyb v organizační práci a tím způsobil straně škodu. Ale nikdy jsem straně neškodil vědomě. Mám k vám jednu prosbu: nevynášejte předem veřejný rozsudek proti mně jako nepříteli. Nejsem nepřítel. Jsem skálopevně přesvědčen, že obvinění proti mně vznesená se ukáží jako lichá.

26. listopadu 1951 Rudolf Slánský

PŘÍLOHA IX – Vykonané tresty smrti Československu od r. 1945 do r. 1989

ROK	VRAŽDA	PODLE RETRIBUČNÍCH DEKRETŮ	ZA VELEZRAD U	SOUBĚH VELEZRAD Y A VYZVĚDAČ STVÍ	SOUBĚH VELEZRAD Y A VRAŽDY	OSTATNÍ TRESTNÉ ČINY	CELKEM
1945		98					98
1946		361					361
1947	2	258				1	261
1948		20				3	23
1949	8	1	11	8	3		31
1950	6		18	23	10	1	58
1951	4		26	16	10	3	59
1952	9		9	28	16	2	64
1953	21		9	5	11	1	47
1954	13		4	4	4		25
1955	6		2	4	3		15
1956	8						8
1957	5			2			7
1958	13	1	2				16
1959	6		1			1	8
1960	6		1				7
1961	6						6
1962	10						10
1963	7						7
1964	7						7
1965	4						4
1966	8						8
1967	4						4
1968							0
1969							0
1970							0
1971	1						1
1972	5						5
1973	3						3
1974	1						1
1975	5						5
1976	1						1
1977							0
1978	1						1
1979	3					1	4
1980	4						4
1981							0
1982	2						2
1983	3						3
1984	1						1
1985	5						5
1986	3						3
1987	1						1
1988							0
1989	2						2
CEL KEM	194	739	83	90	57	13	1176

PŘÍLOHA X - Hlavní metody poprav používané v amerických státech

Smrtící injekce – 618 poprav od r. 1976

Alabama, Arizona, Arkansas, Colorado, Connecticut, Delaware, Florida, Georgia, Idaho, Illinois, Indiana, Jižní Karolína, Jižní Dakota, Kalifornie, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maryland, Mississippi, Missouri, Montana, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, Severní Karolína, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensylvánie, Tennessee, Texas, Utah, Virgínie, Washington; ozbrojené síly U.S., vláda U.S.

Elektrické křeslo – 150 poprav od r. 1976

Alabama, Arkansas, Florida, Illinois, Jižní Karolína, Kentucky, Nebraska, Oklahoma, Tennessee, Virgínie

Plynová komora – 11 poprav od r. 1976

Arizona, Kalifornie, Maryland, Missouri, Wyoming

Oběšení – 3 popravy od r. 1976

Delaware, New Hampshire, Washington

Zastřelení – 2 popravy od r. 1976

Idaho, Oklahoma, Utah

ABSTRAKT

HOPIANOVÁ, A. *Etická dimenze trestu smrti* : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 43 s. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Ševčík Oldřich, CSc.

Klíčová slova: trest smrti, akt trestu smrti, politické procesy, USA, Eschatologie

Práce pomocí faktograficko-analytické metody shrnuje dosavadní přístupy k trestu smrti a zároveň je porovnává. Řeší problematiku trestu smrti z hlediska etického. V této práci jsou použity kapitoly, které nám přibližují pohled na trest smrti z různých perspektiv, které nám mohou pomoci v hledání nejlepšího řešení. Cílem této práce je shrnutí poznatků a vyvození argumentů. Na jedné straně argumentů odpůrců a na straně druhé zastánců trestu smrti. Samozřejmě najít jednoznačnou odpověď na otázku, zda je trest smrti spravedlivý a vhodný z celosvětového měřítká, nelze. Jednotlivé státy tedy musí zhodnotit veškerá fakta a názory odborníků a zvolit, zda má být absolutní trest součástí trestního práva.

ABSTRACT

HOPIANOVÁ, A. *Ethical dimension of death penalty* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 43 p. Supervisor: doc. PhDr. Ševčík Oldřich, CSc.

Key words: death penalty, act of death penalty, political processes, USA, Eschatology

Working through the factual-analytical method summarizes current approaches to death and it is compared. It addresses the issue of the death penalty in terms of ethical. In this work are used chapter, we look closer on the death penalty from various perspectives that can help us in finding the best solution. The aim of this work is a summary of findings and make arguments. On the one hand, the arguments of opponents on the other hand, advocates of the death penalty. Of course, to find a clear answer to the question whether the death penalty is fair and appropriate from a global scale, can not. Individual countries must therefore assess all the facts and the views of experts and choose whether to be an absolute part of the punishment of criminal law.